
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google[™] books

<https://books.google.com>

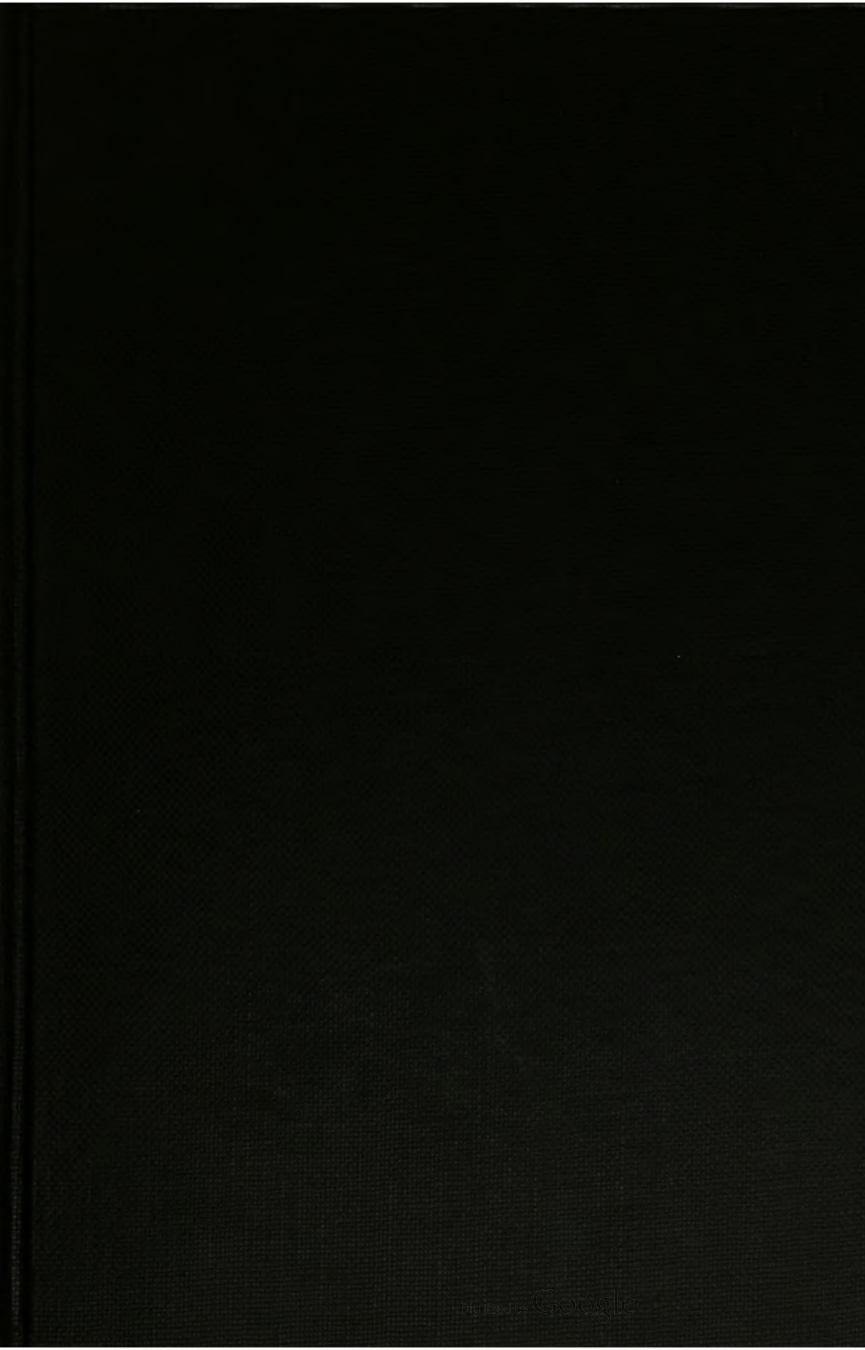

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

~~Celtic I. P. Z.~~

C 4490.9

THE LIFE OF SAINT DAVID

AND OTHER TRACTS

IN MEDIEVAL WELSH

FROM THE
BOOK OF THE ANCHORITE OF LLANDEWIVREVI
A.D. 1346

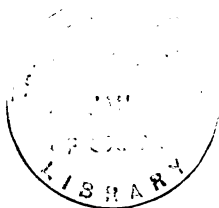
OXFORD
AT THE CLARENDON PRESS

1912

Celtic I 5.7

HENRY FROWDE

**PUBLISHER TO THE UNIVERSITY OF OXFORD
LONDON, EDINBURGH, NEW YORK, TORONTO
MELBOURNE AND BOMBAY**

PREFACE

THE manuscript called *Llyfr Ancr Llanddewi-frefi*, dated 1346 and numbered cxix in the Jesus College collection, renumbered 2 in the *Report* of the Historical Manuscripts Commission, was reproduced by the Clarendon Press from my transcript, and published with an Appendix and Notes in the *Anecdota Oxoniensia* in 1894 under the title *The Elucidarium and other Tracts in Welsh from Llyvyr Agkyr Llandewivrevi A.D. 1346 (Jesus College MS. 119). Edited by J. Morris Jones . . . and John Rhys . . .* The shorter tracts are here reprinted, by the kindness of the Delegates, for the use of students in the University of Wales. I trust, however, that the reprint will appeal to lovers of Welsh literature outside the college classrooms, as it contains in a cheap and convenient form some of the most interesting pieces of Medieval Welsh prose.

The present edition covers pages 105–171 of the text in the original reproduction, forming about two-fifths of the whole. For purposes of reference the numbers of the pages of the original edition are given in square brackets in the text. The pages of the original MS. are denoted here, as in the first edition, thus : the end of a page of the MS. is denoted by || ; and the number of the page

of the MS. on which the *first word* of a page of the reproduction occurs is printed at the top of that page. As only the leaves of the MS. are numbered, A and B are used to distinguish the pages.

No attempt has been made in the reprint to represent graphically the spacing and other peculiarities of the MS., as was done in the former reproduction; the simpler method followed here will perhaps be as useful for most purposes. In the present edition—

(1) Letters touched in red by the Rubricator are not distinguished from ordinary letters, as the distinction is of little value.

(2) Letters and words which are faint but legible, and letters which have been retraced, are not distinguished from other letters and words. Letters which the Scribe has tried to erase but failed are enclosed in round brackets ().

(3) Gothic capitals drawn in red by the Rubricator are represented by large roman capitals.

(4) Words and corrections written by the Rubricator in ordinary characters are printed in italics.

(5) Words and letters written above the line by the Scribe or Rubricator are introduced into the text.

(6) Letters underdotted or crossed out by the Scribe or Rubricator are omitted. By (5) and (6) the reproduction follows the ordinary method of printing an author's copy; it omits his corrected

errors, however interesting, and presents only what he wished to appear. The Rubricator's corrections can, however, be distinguished from the Scribe's, as the former are printed in italics.

(7) Abbreviations are extended in superior letters as *pad^{ri}c* for *padⁱ*, p. 7. An exception is made of [~] put above a vowel or nasal to denote *n* or *m*, as *h[~]ny* or *hy[~]ny* for *hynny*. But abbreviations which merely indicate that the word is abbreviated, and have no specific value of their own, are represented by an apostrophe '.

(8) Words and sentences underlined in red are printed with a dotted underline.

(9) The end of a line is marked by |, but only, as in the former reproduction, where some irregularity occurs, such as the omission, or unnecessary repetition of a letter or word. The digraph *dd* is often used in the MS. for Modern Welsh *dd*; where the doubling may be caused by the break at the end of a line it is in every case printed *d|d* in the reproduction.

In other respects the former reproduction is faithfully followed. No scribal errors are corrected, and no alteration whatever is made in the spelling of the MS. But footnotes are given, describing the state of the MS., where it throws light on errors or difficulties of the text.

J. MORRIS JONES.

July 10, 1912.

CONTENTS

	PAGE
HYSTORIA O UUCHED DEWI ¹ . . .	7
HYSTORIA O UUCHED BEUNO . . .	25
HYSTORIA ADRIAN AC IPOTIS . . .	36
CREDO SEINT ATHANASIUS . . .	50
PY DELW Y DYLY DYN CREDV Y DUW . . .	53
PWYLL Y PADER O DULL HU SANT . . .	61
RINWEDEU GWARANNDAW OFFEREN . . .	66
BREUDWYT PAWL EBOSTOL . . .	67
AM GADW DYW SUL . . .	73
RYBUD GABRIEL AT VEIR . . .	76
EUEGYL IEUAN EBOSTOL . . .	77
Y DRINDAWT YN VN DUW . . .	80
HYSTORIA GWLAT IEUAN VENDIGEIT . . .	82

¹ The headings in capitals do not appear in the MS. The wording is taken from the table of contents in the MS., p. 3 B, in some cases abbreviated, or is abstracted from the text.

HYSTORIA O UUCHED DEWI

Yma ytreithir o ach debi ac o dalym oe uuched.

Dauyd vab fant. vab keredic. uab kuneda. vab edern. vab padarnn peifrud. vab deil vab goideil. vab dduyn. vab goidduyn. vab amguoel. vab amberyty. vab onut. vab perim. vab dubim. vab ongen. vab auallach. vab eugen. vab eudoleu. vab chwaer veir wyzy vam Iessu g^{ri}ft. . . .

Keredic vzenhin awledychaod laer ovlonyded. Ac oe eno ef ykauas keredigyaon yheno. Amab auu ida. Ac eno ymab oed fant. Ac yhonno yz ymdangoffes angel ynyhvn adybedut oitha. Auoz y heb ef ti aey yhely. Athi ageffy tri dyuot ger lan auon teiui. nyt amgen. kar. agleiffat. Aheit wenyn ymyon prenn vch benn yz auon yny lle aeloir yz aon honn henllan. dyzo dylyet ytir ygado yvab ny anet eto. ef bieuyd deu le hyt dydbiaot yrei adybetpoyt vchot. linhenllan. Alitoninancan. Odyna ydoeth padic hyt yglyn rofin. Ac ymedylyaod doun yno yuuched. Ac angel adoeth at padic ac adybat vitha. Ada ti heb ef ylle honn yvab ny anet eto Sef aozuc padic lldia adybedut paham ytremygaod yz argloyd ybas auu yz ynvab yngvaffanaethu ida. dzo ouyn acharyat. ethol ohona ynteu yz aon honn mab nyanet Ac ny || enir hyt ympenn dec

mlyned arhugeint. ac ymparatoi aoruc padzic yndað. ac ydað ylle hōnnō yz arglōyd gr[st]. Ar arglōyd eiffoes agarei padzic ynvaðz. ac aanuones angel attað yduhudað. ar angel adyðat vāthað. padzic byd laðen. yz arglōyd am hanuones i attat ti ydangos yt ynys lōerdon oꝛ eifstedua yfyd ynglyn rofin. ac aelōir yz aðz honn eifstedua padzic. kannys ti auydy eboftol ynyz ynys aðely di. athiadiodeuy laðer yno ogaryat duð. aduð avyd ygyt athi beth[106]bynnac aðnelych. ac yna yllonyðyrt medōl padzic. ac ygedeðis padzic ydeði ylle hōnnō. apharatoi llong ynypoꝛthloed idað. achyuodi ovarō gōz agladyffit yno aꝛ ymoꝛua yz yspymthec mlyned. kruchier oed yenō. amynet aoruc padzic ylōerdon. ar gōz hōnnō ygyt ac ef. ahōnnō gōedy hynny auu efcob. ac ym penn ydegmlyned arhugein wedy hynny val yroed ybīenhin aelōit sant. yn kerdet ehun nacha lleian yz kyfuaruot ac ef. Sef aoruc ynteu ymauael ahi adōyn treis arnei. ar lleian agauas beichogi. enō ylleian oed nonn. amab aanet idi. adauid arodet yn enō arnað. agōz nybu idi hi nachynt nagōedy. diðeir oed hi oved[dōl] agōeithæet. kynntaf gōyꝛth aðnaeth deði oꝛ pann gauas hi veichogi. nymynnaðd hi vōyt || namyn bara adōfuyz ynyhoes. ac nyleðas deði vōyt namyn bara adōfuyz. Eilgōyꝛth aðnnaeth deði. ac vam yn mynet yz eglōys ywaranndað pꝛegeth ygan gildas fant. Gildas adechæuaðd pꝛegethu ac nys gallei. ac yna ydyðat gildas. eðch oll oꝛ eglōys alla|ann heb ef. ac elchōyl pꝛoui pꝛegethu

aozuc. ac nys gallei. ac yna ygouynnaoð gildas
 aoed neb yny eglôys onnyt euo ehun. Ydôyfi
 yma hep ylleian yrôg ydoz ar paret. dos ti heb
 yfant ydieithy y eglôys. ac arch y plôyf dyuot
 ymyôn. aphob vn adoeth yle yeifted val ybuassei.
 ac yna pægethu aozuc yfant. yn eglur ac yn vchel.
 Yna ygouynnaoð yplôyf idaô paham na elleifti
 pægethu yni gÿnhev. aninhev yn llaôen yn da-
 munaô dyôarandaô di. Gelôch hep yfant y lleian
 ymyôn ayzreis i gynnev oz eglôys. hep ynonn.
 llyma vivi. hep ygildas yna. ymab yfy ygkroth
 ylleian honn yfyd voe yvedyant aerat ae vîdas no
 mivi. kannys idaô ef ehun yrodes duô bæint
 aphennaduryaeth holl feint kymry yndîagyôydaôl
 kynn dydbîaôg aguedy. ac am hÿny nyt oes hep
 ef ffozd ymi ydîigyaô yma hôy oachos mab ylleian
 raco yrodes duô idaô pennaduryaeth ar baôp oz
 ynys honn. areit yô ymi heb ef vynet ynys arall
 agadaô y mab hōnn yîynys honn. 'Gôyîth arall
 aônaeth deô yny aô [107] yganet || ef. ef adoeth
 taraneu amellt. acharrec aoed gyfuerbynn aphenn
 nonn aholdtes yny uu yn deu hanner. ac aneidyaoð
 yneill hanner idi dîos benn ylleian hyt is ythîaet
 pann yttoed hi ynn efcoz. Gôyîth arall aozuc deô
 pann vedydyôyt. ef aymdangoffes ffynnyaôn oz
 dayar lle nybuassei ffynnyaon eiroet. adall aoed
 yn daly deô vîth vedyd agauas yna yolôc. ac yna
 ydall aôybu vot ymab y oed yny daly vîth vedyd
 yn gyfulaôn orat. achymryt ydôfuy bedyd agolchi
 yôyneb ardôfuy. ac oz aô yganet dall ôynebclaôz

oed. ac yna yolóc agauas achóbl oꝛ aberthynei
 arnnei. Sef aónaeth paóð ynamoli duó val
 ydylyynt. Yny lle ydyfsgóyt deóí yndaó aelóit.
 vetus rubus. yngkymraec yó. yꝛhenllóynn. yno
 ydyfsgóyt idaó ef feilym yꝛ holl vlóydyn æe llithion
 ar offerennev. Yno ygóelas ygytdifgyblon ef colo-
 men agyluin eur idi yndyfgu deóí. ac yn góare
 yny gylch. Odyna yꝛaeth deóí hyt at athꝛo aelóit
 paulinus adifgybyl oed hónnó yescob fant aoed
 ynrufein ahónnó adyfcaóð deóí hyny vu athꝛo. ac
 yna ydamóeinaóð colli o athꝛo deóí ylygeit oðꝛa
 goꝛmod dolur yny lygeit. agaló aozuc yꝛ athꝛo
 attaó yholl difgyblon olynol ygeiffaó ygantunt gan-
 hoꝛthóy amylygeit. ac nyt yttoed yꝛ vn yny allel
 idaó. ac yn dióethaf oll galó deóí aozuc. || Dauyd
 heb yꝛ athꝛo edꝛych vyllygeit ymaent ym poeni.
 arglóyd athꝛo hep ydauyd. nac arch ymi edꝛych
 dy lygeit. yꝛ ys deg mlyned ydeuthum i atat ti
 ydyfscu. nyt edꝛycheis i ettóo yth óyneb di. Sef
 aozuc yꝛathꝛo yna medylyaó aryuedu keóilyd ymab
 adyóedut. kannys velle ymae heb ef vꝛth ymab
 dyꝛo di delaó arvyóyneb i abendicka vyllygeit ami
 avydaf holl yach. aþhann rodes dauyd ylaó
 arylygeit ef. ybuant holl yach. ac yna ybendigaóð
 paulinus dauyd. obop bendith ageffit ynny|ysgriuen-
 nedic ynydedyf hen. ac yny neóyd. Yna ydoeth
 angel at paulinus adyóedut vꝛthaó val hynn.
 amfer heb yꝛ angel yó dauyd sant vynet odyma
 yóneuthur ypetheu yfyd dyghetuen ygan duó idaó
 yóneuthur. [108] Odyna ydeuth deóí hyt yn

glaftynburi. ac yno yzadeilaŵd ef eglŵys. Deŵi
adeuth ylle yzod dŵfyz llaŵn owenŵyn. ac ae
bendigaŵd. ac aŵnaeth ydŵfyz hŵnnŵ yn dŵymynn
hyt dydbraŵt. a hŵnnŵ aelŵir yz enneint tŵymŵn.
Odyna ydeuth deŵi hyt ygkroŵlan ahyt yn repecŵn.
odyna ydeuth ygollan aglasgŵin. Odyna yz adeilaŵd
lann llien yglān hafuren. Odyna yrodes ŵaret
ypediaŵc vzenhin ergyng aoed yn dall. Odyna
yzadeilaŵd eglŵys yg gŵent ynylle aelŵir raclan.
Odyna yz adeilaŵd eglŵys ynylle aelŵir || raclann.
odyna yz adeilaŵdeglŵys ynylle aelŵir llanngyfueiach
yggŵyz. Deu sant aoed ygkedŵeli aelŵit boducat
anailtrum aymrodaffant yndifgyblon idaŵ. odyana
yz ymhoelaŵd¹ deŵi hyt ylle aelŵit uetus rubus. ac
yno yz oed efcob aelŵit Goeflan a hŵnnŵ aoed vzaŵt
ffyd ydeŵi. adeŵi adyŵot vzaŵaŵ. Angel yz arglŵyd
adyŵot ymi. ymae ovzeid yda vn ogant oŵ lle hŵnn
yteyznas nef. adangoffes ymi le arall. ac oŵ lle
hŵnnŵ nyt a neb yvffern oŵ avo ffyd da. achzet
gantaŵ. ac agladher ymynnŵent ylle hŵnnŵ. heuyt
nyt a yvffernn. Adydgŵeith ydeuth dauid ae
difgyblon. nyt amgen. aedan. ac eluid. ac
yfmael allaŵer yggt ac ŵynt hyt ylle avanagaffei
duŵ vdunt. nyt amgen hyt yglyn rofin. hodnant
ygelŵir ylle hŵnnŵ. kyntaf lle dan yz aŵyz ykyn-
neuaffant ŵy tan uu yno. a phann gyneuaffant tan
yno yboze glas ykyuodes mŵc ac ykylchynaŵd ymŵc
hŵnnŵ yzynys honn oll. allaŵer oŵberdon. ahynny
oŵboze glas hyt bzgt gofper. ac yna yd argannuv

¹ Originally written *ymhoelaŵt*; corrected by the rubricator.

tydyffaſc aelſit boya. Ac yſcot oed ymſc hōnnō. Ac olit eiſted aozuc ymyſn creic vchel oꝛboze hyt pꝛyt goſper heb uōyt heb diaſt. Ae ōzeic avediaſd arnaſ yno ac aovynnaſd idaſ paham na mynhei nabōyt nadiaſt. Dyoer heb ef t^{ri}ſt ōyf allidyaſc. mōc aſeleis hediſ || heb ef yn kyuodi ohodnant ac ny kylchynu llaſer odinaſſoed. Ygōz heb ef agynneuaſd ytan hōnnō. yveddyant ef agerdha ffoꝛd ykerdaſd ymſc. heb yōzeic yꝛōyt ynynvyt. kyuot yvynyd hebhi achymer dyſeifſon ygýt [109] athi. Allad yneb agynneuaſd ytan hōnnō ardy dir heb dy gannyat. Ac yna ydoeth boya ae yſgiſereit ygýt ac ef arvedſl llad deſi ae diſgyblon. Aphann doethant tu ar lle yd oed deſi. ydygōydaffant yny kryt hyt na ellynt ōy ſneuthur dim dꝛſc ynybyt ydeſi. nac ydiſgyblon. onyt eu gōattōar. Adyſedut geireu tremygedic yny kyueir. Ac ymhoelut adꝛef. ac val ybydynt velle. nachaf ōzeic boya ynkyuaruot ac ſynt ac yndyſedut. Yn bugelyd ny adyſeffant ymi ryvarſ ynhol yſgrybyl ni. nyt amgen. an gōarthec an ychen an greoed. andeueit. ac eu bot oll ynveirſ ac eu llygeit yn agozet. Ac yna kōynnvan ac vdaſ agriduan aozuc boya ae ōzeic aedylōyth. Adyſedut. ysant hoyſ ybuam ni yny ſattōar aſnaeth hȳn Sef y caſſant hōy yny kyngoꝛ gōediaſ yfant. Acheiſſaſ yvod ef ae dylōyth. Ac yna yrodes boya yndꝛagyōydaſl hodnant ydeſi. ac ymhoelut adꝛef aozuc boya ae dylōyth ygýt ac ef. Aphann deuthant adꝛef ſynt agaſſant yhanyueleit ynvyſ ac yn yach. Ac yna ydyſat gōzeic boya vꝛth

yllaó||uozynyon. eóch heb hi hyt yzauon yfyd gerllaó ysant. adiofglóch aóch dillat. ac yn noeth dyóedóch vızthunt geireu anióeir kyóilydus. holl difgyblon deóí auu anaóð gantunt diodef ykyóilyd hónnó. ac adyóedaffant vızth deóí. foón odyma ymeith heb óy. ny aallónn ni diodef hynn. nac edızych ary góıaged dızó. ac yna ydyóant ysant ponyt góell yni peri vdunt óy adaó yllehónn. yni. ac yna deóí ae difgyblon adyızóestaffant ynos honno hyt trannoeth. Tızanoeth ydyóat góıeic boya vızth yllyfuerch. tidi voızóyn heb hi kyuot ac aónn yn dóy ylyn alun ygeiffaó kneu. heb yvoızóyn vızth yllyfuam. paraót vyfi. hebhi yvynet. acherdet aónaethant hyt ygóaelaót yglyn. aphan doethant yno eifte aozuc yllyfuam adyóedut vızth yllyfuerch. dyızo dybenn ymharffet. mi adihaedaf di benn. Sef aozuc yvoızóyn da díóeir war gymenn. rodi yphenn yn arffet yllyfuam. Sef aozuc yllyfuam tynnv kylllell allad pen yvoızóyn santef. ac yny gyfeir [110] ydygóydaóð ygóæt yızllaóı yd ymdan-goffes ffynnyaón. allaóer odyonyon agauas yechyt agóaret yno. ahyt hedió ygelóir y ffynnaón honno. Fynnaón dunaót. kanys dunaót oed enó yvoızóyn. Yna yffoes yllyfuam dızó. ac ny óybu neb oı byt hónn pa angheu ae duc. || aboya adechızeuaóð dızyc aruaethu. adeóí ae difgyblon alaóenhaffant. Yna ymedylyaóð boya lad dauyd aedifgyblon. ac eiffoes fef ydamóeinaóð yboıe trannoeth dyuot yelyn hyt ytóı yd oed boya yndaó yn kyfıgu. góedy caffel ypyızth yn agoıet allad penn boya yny óely. ac

yndiannot ydoeth tan o² nef allofci y² holl adeiladeu hyt ylla⁶. G⁶ybydet ba⁶p rylad o² argl⁶yd du⁶ o acha⁶s de⁶i. boya a fat^{ra}pa y⁶zeic. Odyna y² adeila⁶d de⁶i yglynⁿ hodnant. ac nyt oed yno dim d⁶fy². onnyt chydic onny d⁶fy² redeg-a⁶c. ac yna yg⁶edia⁶d de⁶i ar y²argl⁶yd. ac yndiannot ykyuodes ffynna⁶n eglur. ac ynoes de⁶i ybu yffynna⁶n honno ynlla⁶n o⁶in val na bu arna⁶ ynyoes ef eisseu g⁶in da. llyna rod teil⁶ng ygan du⁶ yry⁶ ⁶zh⁶nn⁶. Yn ol . hynny g⁶estlan efcob b²a⁶t¹ ffydyde⁶i. adisgybyl yde⁶i ael⁶it eliud. elldu ady⁶estassant ygeiffa⁶ ygan du⁶ ffynnhonnev od⁶fy² croe⁶. kanyt oed dim yny dinas od⁶fy². arac fychet y² amffer. ac yna yca⁶ssant ygan du⁶ d⁶y ffynna⁶n. ac ael⁶ir hyt hedi⁶. ffynna⁶n g⁶estlan. Affynna⁶n eliud. ar crupleit ar deillonn. ar cleiuon ageffynt, waret ynyd⁶y ffynna⁶n hynny. ac ymyfchynny y²oed aydan fant yny egl⁶ys ehun yndinas g⁶eruⁿ yng⁶edia⁶ nyt amgen. nos pasc nachaf angel y² argl⁶yd yndy||vot att⁶ ac yndy⁶edut v²tha⁶. Ti di ⁶zda g⁶ynuydedic pony ⁶dof⁶i heb ef y² hynn yd ys yny da²parv ydauid sant dy ath²o di yglyn rofin. na⁶n dyoer heb y² aedan. heb y² angel neur dery⁶ y^ti oedyly-⁶yth o²vanachol g⁶onneuthur yvrat. nyt amgen dodi g⁶en⁶yn ymy⁶n bara. ar bara h⁶nn⁶ arodir ida⁶ ef avo²y oev⁶ytta. v²th hynny anuon gennat hyt at dy ath²o ac arch ida⁶ ymoglyt ybara ar g⁶enn⁶yn

¹ Originally written *bra⁶p*, and corrected to *brawt* by the rubricator.

yndað. sef aozuc ysant t^{ri}ftav ac ðylað. arglôyd heb [111] ef padelð y^zanuonafi gennat yno mo^z vy^z y^zoet ac ymae. nyt oes long ynbaraðt val ygaller ychaffel. Anuon heb y^z angel dygyt difgybyl nyt amgen Scuthyn hyt ytraeth. Ami abaraf idað vynet d^zuod. Sef aozuc scuthyn yn llaðen g^oneuthur y^zoedit yny erchi idað. Adyuot ytu artraeth. acherdet yny dvfuy^z racdað yny deuth yd^ofuy^z idað hyt ylyneu ac yn deiffyuyt llyma anghenuil o^z mo^z yny gymryt arygeuyn ac yn mynet ac ef d^zvod ynyvv arytir arall. ac erbyn hanner dyd dyð pasc y^zoed ef ygyt ae ath^zo. ac val y^z oed deði yndyuot o^z eglôys g^oedy offerennev. ag^oedy p^zegethu y^zholl v^zody^z. nachaf yguelei ef ygennat ynkyuaruot ac ef yny lle aelðir bed yfcolan. Sef aozuc deði yna bot ynllaðen v^zthað amynet d^oylað mynôgyl || idað. ac amouyn ac ef am anffaðd maydaðc sant ydifgybyl. Amað^z ycarei deði ydifgybyl. ag^oedy daruot y^z gennat menegi idað ef og^obyl anffaðd maydaðc ydifgybyl. galð aozuc scuthyn deði attað ar neilltu adatkanu idað ygennadð^zi. Amegys | Amegys armod ydyðedassei y^z angel v^zth vaydaðc sant. Sef aozuc deði yna kynnheði amedylyað adyðedut diolðch mað^z yduð adyuot racdu y^z|vanachloc. ag^oedy eifte paðb yny mod ydylyynt. g^oedy daruot ygras. kyuodi aozuc ydiagon y^zhðn aðnna aðaffannaethei ar dauid yðaffannaethu a^z bara g^oennðynic gantað. Sef aozuc scuthyn kyfuodi yvynynd adyðedut. tidi heb ef. nyðaffanaeth^z di hedið. miui heb y^z scuthyn auyd g^oaffanaethð^z

hedió. Sef aoꝛuc hōnnó mynet yeifted afynnyaó
 arnaó yn vaó. ef aódyat kared aoed ynyvedól.
 Ac yna ykymeth deó ybara góennóynic æe rannv
 yn teir rann. Arodi vn yaft aoed yn seuyll allann
 odieithyꝛ ydꝛós. Ar aó ylleóas yꝛ aft ybara. ybu
 a|allmaró ac yfyꝛthyaó ybleó oll yn enkyt ytraóyt
 yꝛ amrant aryllall. Athoꝛi ycroen yamdanei
 afyꝛthaó yholl perued yꝛllaó. Sef aoꝛuc yꝛ holl
 vꝛodyꝛ pann óelfant hynny fynnyaó yn vaó arnunt.
 Ac yna yd anuones deó yꝛ eil rann oꝛ bara yvꝛan
 aoed yn goꝛóed [1 1 2] arynyth ymyón onnen yffreutur
 || Ac auon aoed ytu ar deheu. yꝛ aó ykymeth hi
 ybara yny gyluin hi afyꝛthaó oꝛ pꝛenn ynvaró yꝛ
 llaó. Ytryded rann oꝛ bara agymeth deó. Ac
 ae bendigaó ac ae bóytaaó. Sef aónnaeth yꝛholl
 vꝛodyꝛ edꝛych arnaó aryuedu ynvaó ac ofuynhav
 yn oꝛmod am deó. Ac yna ymenegys deó ydamóein
 yꝛ holl vꝛodyꝛ mal ymynnassei ytóylló yóenóynaó.
 Ac yna yrodes yꝛ hollvꝛodyꝛ euhemelltith arygóyꝛ
 hynny. Ac ygyt ahynny rodi aryꝛtat oꝛnef hyt
 nacheffynt hóy yndꝛagyóydaól gyurann oteyꝛnnas
 nef. Agóedy kadarnnhav ffyd achꝛet ynyꝛ ynys
 honn. holl lauróyꝛ yꝛ hynys hon Adeuthant ygyt
 hyt yndoꝛ sened vꝛeui ar efcyb. ar athꝛaóon ar
 offeireit. arbꝛenhined ar tyóyffogyonn. ar ieirll.
 arbaróneit. ar goꝛeugóyꝛ. Ar yfgóiereit. ar kreuyd-
 óyꝛ ynllóyꝛ aphaób heb allu rif arnadunt aymgyn-
 nullaffant ysened vꝛeui. Ac amot aónaethpóyt yny
 gynnullaidua honno. póybynnac oꝛ sened oꝛfeint
 apꝛegethei val yclyóei yniuer hōnnó yn gyffredin.

gadv ohonunt ynbennadur ar seint ynys prydein. ac yna ydechreuaðd yfeint bŕegethu bop eilbers. ac yna ydybat vn dŕos ykyffredin. ykannvet dyn oŕ gynnulleidua hon heb ef. nychlyð dim oŕbŕegeth. Yŕ yðch yn llauuryað yn ouer o gðbyl. Yna ydybat || pob vn oŕ seint vŕth ygilyd. nyt oes neb ohonom aallo pŕegethu yŕniuer hðnn. ani ae pŕouaffam pob eilbers. aniaðelðnn nat oes gras yneb ohonam ni ybŕegethu yŕniuer hðnn. Edŕychðch amedylyðch aðd|daðch chði aoēs neb moŕ deilðng ac ygallo pŕegethu yŕhðnn yniuer yma. Yna ydattebaðd paulinus fant ahen eſcob oed ef. myuy heb ef aðnn ðas Ieuangk tec adðyn. ac angel ynðaftat yngetymdeith idað. ami ae hadðen heb ef yvot ef yn gymenn. ac ynn diðeir ac yn caru duð yn vað. ac aðnn ycar duð ynteu. ae vot yngyurannaðc ar yŕ holl voeſſeu da. miui heb ef aðn ymae mðyhaſ dyn rat duð arnað ynyŕ ynys honn yð hðnnð. adauid fant ygelðir. Yn gyntaf ef adyſcaðd llen aberthynei idað ydyſcu [113] arydechreu. agðedy hynny ef adyſcaðd ygennyf ynhev yŕ yfcrythur lan. ac auu athŕo. ac ynruſein avŕddðyt ynarcheſcob. ami heb ef aðeleis angel yndyuot attað ac yngalð arnað ac yn erchi idað vynet yðlat ygyuanhedu ylle abarchaſſei duð idað yn teyŕnnas demetica. Sef yð honno mynyð yny deheu. Eðch agelðch attaðch hðnnð ef yſſyd yn caru duð vað ac yn pŕegethu yg^{ŕft}. amiui aðn ymae idað ef yrodes duð ygras. ac yna yŕ anuones yfeint gennadeu hyt yndinas rubi ylle yŕoed dauid

fant gŵas yduŵ yn gŵediaŵ ac yn dyfscu. Aphann
 gogleu || ef neges ykennadeu. llyma yzatted arodes
 ef. nyt amgen. nyt af vi heb ef yno. yfŵell gēnyf
 ŵediaŵ duŵ yman. eŵchŵi heb ef yn tagneued duŵ oe
 garyat. Ar eilŵeith yfeint aŵhaŵdaffant deŵi fant. ac
 ynteu arodes yzvn atted arodes gynt. Arodes
 tryded ŵeith ogyduundeb yzholl feint yz anuonet at
 deŵi yn gennadeu ydeu fant bennaf aoed yno.
 nyt amgen. Deynioel. adubzicius. ar nos honno
 dyuot ykennadeu at deŵi. Adeŵi adyŵat vŵth
 ydifgyblon. vy meibon i gŵybydŵchchŵi ydaŵ ken-
 nadeu yma avoŵe. eŵch ybyſcotta yzmoz adygŵch
 yma heb ef dyfuŵz gloyŵ oŵffynnaŵn. ar kennadeu
 adeuthant ydyd ydyŵat deŵi vŵthv ac ynteu abara-
 toes vdunt hŵy eu kinyaŵ. diſgyblon dauid arod-
 affant arybŵz ger bzonn yfeint. piſcaŵt digoned
 adŵfyz oŵffynnaŵn ar dŵfyz aeth ynŵin arhynt.
 adauyd adyŵat vŵthunt. bŵytteŵch vŵodyz yn llaŵen.
 ac yna ydyŵat ydeufant vŵthaŵ. nychemerŵn ni
 nabŵyt nadiaŵt hebŵy. onnyt edeŵy ditheu dyuot
 ygyt anynhev yz fened vaŵz anryued ylle ymae llu
 nyellir yrifuaŵ yth aros di. vŵth hynny heb yz
 hŵynt dabŵe ygyt ani yz duŵ. ac yz bendith hynny
 ofeint. onny mynny haedu yhemelltith. heb deŵi
 yna. mi aaf heb ef yz caryat duŵ at y||ketymeithonn
 hynny. eiſſoes heb ef yzhŵnn aerchŵch ymi nys
 gallafi. Miui heb ef agerdaf ygyt achŵi hyt yfened.
 Achŵitheu gŵediŵch ytat pennaf yny rodho ef gan-
 nhozthŵy yni dŵuein. amynhev achgŵediaf chŵitheu
 vŵodyz yny gymeroch chŵitheu [114] bŵyt adiaŵt oŵ

aluffen ar gardaŵt arodet yni oꝛnef. Agŵedyhynny
kyuot aoꝛuc deŵi ygyt ar kennadeu yfenedvꝛeui.
Achyynn ydyuot yr gynnulleitua honno. nachaf
ygbelyynt yndyfot ynyherbyn gŵaieic ŵedŵ gŵedy
marŵ yhun mab. Arŵaieic yngŵeidi ac yndisgyꝛaŵ.
Aphann ŵelas deŵi yŵaieic yny dꝛyꝛꝛuerth hŵnnŵ.
kyffeuyll aoꝛuc agollŵng ykennadeu oꝛblaen. Sef
aoꝛuc yŵaieic dꝛuan aglyŵŵŵŵi glot deŵi. fyꝛthaŵ ar
dal ydeulin amenegi idaŵ bot yhun mab yn varŵ.
Sef aŵnaeth deŵi yna trugarhav ŵꝛthi. Athꝛoŵŵi ygyt
ahi yꝛ lle yꝛ oed ymab ynvarŵ yn emyl auon aelŵit
teiui. Adyuot yꝛty ylle yꝛoed goꝛff ymab. Afyꝛ-
thyaŵ aoꝛuc deŵi arycoꝛff. Adodi yeneu vꝛth eneu
ymab. Agŵediaŵ yꝛ arglŵyd adyŵedut. vy arglŵyd
duŵ i. ti adifgynneift oarffet ytat onef. yꝛbyt hŵnn on
hachaŵs ni bechaduryeit yanꝛꝛynu ni ofauan yꝛhen
elynn. trugarhaa arglŵyd vꝛth yŵaieic ŵedŵ honn
yman. Adyꝛo yn yhun mab yny eneit dꝛacheuen
val ymaŵꝛhaer dy enŵ di ynyꝛ || holl dayar. Aphann
daruu ydeŵi yŵedi. kyuodi ynholl yach aoꝛuc ymab
mal bei atuei yn kyuodi o gyſcu. Adeŵi erbyn
ylaŵ deheu yny gyuodi aerodi ynholl yach yvam.
Sef aoꝛuc ymab oꝛ lle ykyuodet ef oveirŵ kannhlyn
deŵi ovedŵl agŵeithꝛet. ac ef auu dꝛŵy laŵer
ovlŵynnyded ygyt adeŵi yngŵaŵŵannaethu duŵ.
Aphaŵb oꝛ aŵelfant hynny avolyaŵŵant duŵ. Odyꝛa
ykerddaŵd dauid ygyt achennadeu yseint hyt yse-
ned yꝛ oedit yny aros. Aphann deuth dauid yno
ykyuodes yꝛholl seint yny erbyn pann ŵelfant ef yn
dyuot. Achyuarch gŵe|ell idaŵ. afyꝛthyaŵ ar dal

yglinyeu ac erchi idaó p̄ægethu. gann dyꝛchael ohonaó ybenn b̄zynn vchel ylle ybuassei b̄ægeth kynn ohynny. ac escuffaó aozuc ef ar dalym oenkyt v̄thunt. adyóedut na bedei ef ac naallei ónneuthur ypeth yd oedynt óy yny erchi idaó. eiffoes ef agymerth venndith ykyffredin ac avfydhaaó v̄dunt. agóꝛthot aozuc ef yfgynnv ybenn yb̄ænn. adyóedut na mynnei ef le yseuyll onnyt aryllaóꝛ góastat. adech̄æu p̄ægethu odyuo aozuc deóí ogyureith g^ꝛft. ar euegyl. [115] ahynny megys llef koꝛnn eglur. a yn amlóc hynny ybopdyn. yrpellaf yn gynn egluret ar yꝛ neffaf. ac yn gynngyffredinet ac ybydei yꝛheul ybaóꝛ pann vei hanner dyd. ahynny auu || ryued gann baóꝛ. a phann oed deóí aróarthaf yllaóꝛ góastat adyóedóyt v̄hot ynp̄ægethu. ykyuodes yllaóꝛ hónnó megys mynyd vchel dan yd̄æet aphaóꝛ oꝛ gynnulleitua honno yned̄ꝛych ar hynny. yꝛhónn yffyd etóo ynv̄zynn vchel ynamlóc gann baóꝛ. ac ynóastatir obop paꝛth idaó. ar góꝛꝛth ar ryuedaóꝛ hónnó aozuc duó er deóí yn llanndeóiv̄æui. ac yna yngytuun yrycgtunt ehunein moli deóí fant aozugant. ac adef ynduhun yvot ef yntyóyffaóꝛ ar seint ynys p̄ꝛydein. ganndyóedut malhynn. megys yrodes duó pennadur yny moꝛ arbop kenedyl oꝛ pyfcaóꝛ. amegys yrodes duó pennadur yny dayar aryradar. velle yrodes ef deóí yn pennadur ary dnyon ynybyt hónn. ac ynymod yrodes duó matheu yn iudea. alucas yn alexand̄ia. ach̄iſt ygkaeruffalem. apheder yn rufein. amartin yn ffreinc. afampſon yn llydaó. yrodes ydauid fant

vot yn ynys prýdein. Ac vŕthhynny ygónaethpóyt deói fant yntyóyffaó ac yn pennadur ar feint ynys prýdein. a|ampŕegethu ohonaó yny fened vaó honno yŕholl bobyl ynyrhonn nyaallaó neb bægethu namyn ef. Ar dydhónnó holl feint yŕ ynys honn ar bænhined oll. aostyngghaffant ar euglinnyeu yadoli ydeói. Ac arod|daffant idaó vot ynbennaf aŕ feint ynys prýdein. Ac ef aechaedaó. Ar dydhónnó yrodet ydeói ynodu||eu. Ac amdifffynn ybop kyuryó dyn ozaónnelei dŕó oŕ affoei ynaódir deói. Honn yó nodua deói ybaóp oŕa vo yn dinas rubi yn naó deói ac adan yamdiffynn obyð reit idaó. kennat yó idaó vynet odyfi hyt ar deiui. Ac oŕbyð reit idaó vynet avo moe. aet yn ragoŕ rac pob fant. abænhin adyn ynyŕ ynys honn. Nodua deói yó. palebynnac ybo tir kyffe-gredic ydeói sant. ac na lauaffo na bænhin na tyóyffaó nac eŕcob na sant rodi naó idaó ymblaen deói. kanys ef agauas naó ymlaen paó. ac nys cauas [116] neb yny vlaen ef. kanys ef aoffodes duó adynyon ynbennaf oŕ holl ynys. Ac yna yŕ yfgymunaó hynny ofeint oduundeb ybænhined yneb adoŕrei nodua deói fant. Ac ody na val yd oed deói duó maóŕth dióethaf ovis chóefraó yn góaranndaó aryŕyŕcolheigyon yn góaffanaethuduó. nachaf yclyóei angel ynymdidan ac ef ac yn dyóedut vŕthaó val hynn. dauid heb yr angel ypeth ageiff-eifti yŕ ys talym ygann dy arglóyd duó ymae yn barawt yt pann ymynnych. Sef aozuc ynteu yna dyŕchael yóyneb yvynyð. allaóenhau. adyóedut

valhynn. y²a⁶honn argl⁶yd kymer dy⁶as di ythag-
neued. Sef aozuc y² yfcolheigonn aoed yng⁶ar-
anda⁶ ydeu ymad²a⁶d h⁶yn. fynnya⁶ arnunt yn
va⁶. Afy²thya⁶ megys dyny⁶on meir⁶. Ac yn
yng ar hynny nachaf ycly⁶ynt llef didan ac arogleu
teccaf ynll⁶oni ydinas. Sef aozuc dauid y² eil⁶eith
dy⁶edut yn vchel. Argl⁶yd ieffu g⁶ift heb ef kymer
vyeneit. Ac naat vi yd²igya⁶ auo h⁶oy yny d²ygeu
hynn. Ac ynolhynny ⁶ynt agly⁶ynt eil⁶eith y²
angel yndy⁶edut v²th de⁶i. Dauyd sant ymparattoa.
ydyd kynntaf ova⁶th ef ada⁶ dyargl⁶yd di ieffu
g⁶ift ana⁶ rad nef ygyt ac ef adecuet ydayar yth
erbyn. Ac ael aeil⁶ ygyt athi o² rei avynnych ti.
oyfcolheic. alleyc. g⁶iryon. aphechadur. Ieuang
ahen. mab amerch. G⁶ ag⁶reic. croeffan.
aphutein. Ide⁶. asarascin. ahynny ada⁶ ygyt
athi. Ar b²odyr kymein hun. pann gly⁶yffant
hynny. d²oy ⁶ylya⁶ ach⁶yna⁶. Ac vda⁶ ac vche-
neidya⁶ ady²chauaffant eu llef ac ady⁶edaffant.
Argl⁶yd de⁶i sant. canho²th⁶ya yn tristit. Ac yna
ydy⁶at de⁶i v²thunt h⁶oy gann eu didanu Ae lla⁶en-
hav. vy mrody² byd⁶och ⁶astat ac vnved⁶l. Apha-
bethbynnac a⁶elfa⁶ch ac agly⁶yffa⁶ch gennyfi.
ked⁶och ef ago²ffenn⁶och beth m⁶oy. O²dyd h⁶onn⁶
hyt y² ⁶ythuet nyt aeth de⁶i o²egl⁶ys ob²regethu
yba⁶p ag⁶edia⁶. Ych⁶edyl eiffoes ynoet vndyd
aaeth d²oy y²holl ynys honn acl⁶erdon gann y²
angel. Sef val ydy⁶edei y² angel. g⁶oybyd⁶och⁶i
pann y⁶ yny² ⁶ythnos neffaf yffyd yndyuot yd a de⁶i
fant [117] ych argl⁶yd ch⁶i o²byt h⁶onn yma at ||

yarglôyd. Yna ygôelut ti gyfureded gann feint yz ynys honn. Afeint Iôerdonn obop parth yndyvot yymôelet adeûi fant. Obûy yna aallei diodef ôylouein yfeint neu vcheneideu ymeudôyot neur offeireit. Ardifgyblonn yndyûedut. pûy andysc ni. kûyn yperfonnyeit yndyûedut. pûy an kanhozthôya ni. Annobeith ybzenhined yndyûedut pûy anhurda ni. pûy avyd tat kynn dîugarocket adeûi. pûy awedia dîoffom ni ar ynharglôyd. kûynvan ytlodyon ar cleiuon ynvdaû. Ymyneich ar gûerydon. arei pîiaût. ar penydûyî. ygûeiffon Ieueing ar mozyn-yonn. ymeibon ar merchet. arei neûydeni ar eubîzonnev yn gollông eu dagreu. beth adîaethaf vi. onnyt vn kûyn gann baûp. Ybzenhined yn cûynaû eubîaût. Yîhyneif yn cûynaû eumab. ymeibon yn cûynaû ytat. Dyûsul ycanaûd deûi offerenn ac ypîegethaûd yî bopyl ae gyuryû kynn noc ef nys clyûysbûyt. Agûedy ef byth nychlyûir. Nys gûelas llygat eiroet yfaûl dnyon yn vn lle. Aguedy daruot ybîegeth ac offerenn. yrodes deûi yn gyffredin yvendith ybaûp. oîa oed yna. Agûedy daruot idaû rodi yvenndith ybaûp. ydyûat yî ymadîaûd hûnn. Arglôydi vîodyî achûioîyd bydûch laûen. Achedûch ychffyd achret. agûneûch ypetheu bychein aglyûyffaûch ac aûelfaûch gēnyfi. Amynheu agerdaf yffoîd yd a an tadeu idi. Ac ynn || yach yûch heb ydeûi. Aphoet grymus yûch vot arydayar. Abyth bellach nyt ymûelôn ni. Yna yclyûit gaûî gyffredin yn kyuodi gann gûynnvan ac ôylouein adagreu. ac yndyûedut. och nalônck ydayarnî. och na daû tan yanllofci ni.

och nadaŵ ymoŵ dŵos ytir. och na fyŵth ymynyded ar an gŵaŵtat .ni. aphaŵbhayach aoed yna yn mynet yangheu. Odyŵ sulhyt dyŵmerchŵ gŵedy marŵ deŵi. ny laŵffant nabŵyt na diaŵt. namŵ gŵediaŵ dŵŵy dŵiŵtit. Anos vaŵŵth ynkyllch canu ykeilaŵc. nachaf lu oengylyon yn lleŵni ydinas. Aphob ryŵ gerdeu adigrifŵch ympob lle ynydinas ynllaŵn. Ac ynyŵaŵŵ voŵe nachaf ŵŵ arglŵyd ieffu gŵiŵt yndyfot achyt ac ef naŵrad nef megys [118] ygadaŵŵŵfei yny vaŵŵŵŵhydzŵi. Arheul yn eglur ynegluraŵ ŵŵholl luoed. Ahynny dyŵ maŵŵth ydyd kynntaf ogalan maŵŵth ykymertŵ ieffu gŵiŵt eneit deŵi ŵant ygŵt amaŵŵ uudugolyaeth alleŵenyd. ac anryded. gŵedy yneŵyn ae fychet. ae anŵyt. ae lauryei. ae dyŵŵŵŵŵ. ae gaŵdodeu. ae vlinder. ae dŵallaŵt. ae bŵouedigaetheu. Ae vedŵl amybyt ykymertŵ ŵŵ engylyon yeneit. Ac ydugant ŵŵlle ymae goleuni hebdiŵed. argoŵffŵys heb lauur. alleŵenyd heb triftit. ac amled obopryŵ da. abudugolyaeth. achlaerder. athegŵch. ŵlle ymae molyant ryŵŵŵŵŵ cŵiŵt. ŵlle ŵŵ ŵŵgaeluffir ykyuoethogyon dŵŵc. ŵlle ymae yechyt heb dolur. || AŵIeuengtŵt heb heneint. Athagneued heb anuundeb. Agogonyant heb oŵŵagrŵyd. Acherdeuheb vlinder. Agobŵŵŵyeu heb diŵed. Ylle ymae abel ygŵt ar merthyŵi. lle ymae enoc ygŵt arei byŵ. lle ymae noe ygŵt ar llongŵŵŵŵŵ. lle ymae abŵaham ygŵt ar pedŵieirch. lle ymae melchifedech gŵt ar offeireit. lle ymae iob ygŵt arei da eu diodef. lle ymae moyŵen ygŵt ar tyŵŵffogyonn. lle ymae aŵaron gŵt areŵcyb. lle

ymae dauid ygyt arbŷenhined. lle ymae yfaïas gyt ar pŷoffŷydi. lle ymae meir gyt ar gŷerydon. lle ymae pedyŷ ygyt ar ebeŷtyl. lle ymae paŷl ygyt agŷyŷ groec. lle ymae thomas ygyt agŷyŷ yŷ yndia. lle ymae Ieuan ygyt agŷyŷ yŷ aŷia. lle ymae matheu ygyt agŷyŷ yjudea. ylle ymae lucas ygyt agŷyŷ achaia. lle ymae marcus ygyt agŷyŷ alexandŷia. lle ymae andŷeas ygyt agŷyŷ ŷithya. lle ymae yŷ engylyon ar archengylyon. acherubin aŷeraphin. abŷenhin ybŷenhined ynyŷ oes offloed. amē. ac val ycoffayŷŷam ni deŷi ynyuuched ehun. æ weithŷædoed yny dayar yma. velle ybo canhoŷthŷyŷyŷ yntev æ ygrymoccao yeiraŷl ynyneheu geir bŷonn ygŷir greaŷdyŷ ar gaffel trugared racllaŷ.

Dyŷeddic yŷ hyt hynn odalym ouuched deŷi æ wyŷtheu.

Dyŷedadŷy yŷ rac llaŷ obeth ouuched veuno æ wyŷtheu. || [119]

HYSTORIA O UUCHED BEUNO

Gŷ bonnhedic aoed gynt ympoŷys ynulle aelŷir banhenic gerllaŷ auon aelŷit ynyŷ amŷer hŷonnŷ fabŷina. ynyŷ amŷer hŷonn ygelŷir hitheu hafren. æ ac enŷ ygŷ bonnhedic hŷonnŷ oed bugi. æ ŷæic aelŷit beren verch laŷdden. dynyŷon gŷiryŷon oedynt ada oed eubuched. agoŷchymynnev duŷ aŷneynt obop ffoŷd. oŷygellynt heb ennŷired oŷbyt aellit

ydodi yny herbyn. Ac nyt oedvdunt etiued ovab. adynyon oedaŵc oedynt val nabydei blant vdunt vyth. kannys yrān vōyhaf oc euhamſſer adīeul-yffynt. Achyt gyſcu ydoedynt yz ys deudeg mlyned heb achos knaŵdaŵl yrygtunt. Ahynny oeduhundeb elldu. Adydgŵeith val yz oedynt ynymdidan. Ŵynt aŵelynt angel yndyuot attunt ae ŵiſc yn gynnŵynet ar eiry. Ac yndyŵedut vāthunt. bydŵch laŵen ahyuryt. kanys gŵerendēis duŵ ych gŵedi. Ac yna ydyŵat yz angel vāth ygŵz. bit heno heb ef getymeithas knaŵdaŵl yroth athŵzeic. Ahi ageiff veichogi. ac oꝛbeichogi hōnnŵ ef aenir mab idi. Ahōnnŵ auyd anryded^{us} herŵydduŵ adyn. Ac val ygoꝛchymynnaŵd yzangel vdunt ŵynt aegŵnaethant. Abeichogi agauas beren ynos honno. Ac oꝛbeichogi hōnnŵ ef aanet mab idi. Ac arymab hōnnŵ ydodet yn enŵ beuno. Ameithzin ymab aŵnaethant yny uu amfer yroth vāth leen. Ac yna yz anuonet ef hyt ar fant aod yngkaerŵent. enŵ yfant oed || tangufius. Ae reeni ae rodaffant. Ahynny dāŵy od|duunet. Achyt ar fant hōnnŵ ybu ef dāŵy gānhoꝛthŵy duŵ yn dyſcu yny ŵybu yz holl yſcrythur lan. Odyna ydyſgaŵd ef ŵaffannaeth aryoleu yz eglŵys. Ac ykymeth vādeu ac ybu offeirat. Ac yna yd argannuu ynyz gŵent ef. bzenhin oed hōnnŵ ynyvannhonno. yn vfyd ac yndiŵeir. Ac ynn hael. Ac yn gŵnneuthur gorchymynnev ympob pe|eth. Ae erbynnyeit [120] yn anryded^{us} aozuc ac yn garedic arothi idaŵ modāŵy eur achoron. Ac ymrothi ehun yndiſgybyl ac yn vynach yveuno

fant. Arodi idaó teir rānndir yn evas. Arbopyl oll aoed ar yā rāndireu hynny. Aē holl da byt. Ac ynyā amffer hōnnó ycleuychaóđ tat beuno oheint annobeith. Ac anuon kennat at veuno yvab aozuc. Ac erchi idaó dyuot vāth yōenndit aē dióed. Ac yna ydyóat beuno vāth ygetymeithon aē difgyblon. Arhoet t^{ri} heb ef yma ohonaóch yny dinas hōnn. amynheu aaf yedāych vāntat yffyd yn óann glaf. ac velly ygónaethant hóy. A beuno fant aegoꝛchymynnaóđ óynt yā bāenhin. Ac yóyāda yólat. Ac ynteu aaeth racdaó hyt ylle ydoed ydat ynglaf. Aē tat góedy caffel kymyn achyffes adióed perffeith. avu varó. Góedy hynny beuno a dāigyaóđ ar dāef ydat. Ac aadeilaóđ eglóys yno. Ac aē kyffegraóđ yn enó yā || Arglóyd grift. Ac ablannaóđ vefsen ynyftlys bed ydat. ahonno adyfaóđ yno ynderóen diruaóā yhuchet aē fraffet. Ac arvāic ypāenn hōnnó ef aóāthtyfaóđ keing hyt yllaóā. Ac oāllaóer dāacheuen yn ogyuuch abāic ypāenn. Athāigyaó elin yāgeing aryllaóā. Ac velle ymae ynóstat. Ac oda seif yróng yāelin honno abon ypāenn yndiannot ybyd maró. Ac os kymro aa yno ny henuyd góaeth. Agóedy trigyaóbeuno ar tref ydat ardaly m oamfer. ygedeóis tret ytat. ac ykerdaóđ racdaó hyt at vaón vab bāochóel. ahōnnó aherbynnaóđ ef yn garedic ac ynn vonedigeid o achos ygyfueillach aē haeloni aevfylldaóť yn goꝛchymynnev duó. Ac yna yrodes maón dāos yeneit ef ac eneit ydat. aberrió yduó abeuno. Adydgóeith val ydoed beuno yn goꝛymdeith geir llaó auon hafren yngkylch yyt nachaf yclyóei

oꝛ tu arall yꝛ auon llef seif yn annoc ygŏn yn hely
 yfgyfuarnnaŏc. Sef adyŏedei yseif hyt ybenn.
 kergia kergia. Sef oedhynny yny ieith ef. Annoc
 ygŏn. Aphann gicleu veuno llef yseif. ymhoelut
 yndiannot aoꝛuc dꝛacheuen adyuot arydisgyblon
 adyŏedut vꝛthunt. gŏifgŏch amdanaŏch ychdillat
 vy meibon .i. ach [121] archennat ac adaŏn ylle
 hŏn. kenedyl ygŏꝛ angkyuyeith agicleu vi yle tu
 dꝛaŏ yꝛ auon yn annoc ygŏn aoꝛefgynnant yllehŏnn.||
 Ac avyd eidunt. ac ae kynnhalyant daneu medd-
 yant ac yna ydyŏat beuno vꝛth vn oe disgyblonn.
 rithŏlint oed yenŏ. vymab heb ef byd vfud ym.
 mi avynna trigyaŏ ohonat ti yma ambendith i ygyt
 ath ti. ac adaŏ gennyt aŏna croes aŏneuthum .i.
 achrymryt bendith yathꝛo aoꝛuc ydyfgybyl hŏnnŏ
 athꝛigyaŏ yno. Beuno adeuth ef aedisgyblonn hyt
 ym meivot. Ac yno ytrigyaŏd ef ygyt athyffyliaŏ
 fant deugein nieu adeugein nos. Odyna ef adeuth
 hyt at kynan vꝛenhin vab bꝛochŏel. Ac erchis idaŏ
 le yŏediaŏ dꝛos yeneit ae gyfueillonn. Ac yna
 yrodes ybꝛenhin idaŏ gŏydelŏernn ylle agauas yenŏ
 ygann yꝛfcot agyuodes bevno ovarŏ yno. Ae
 ŏeic auuaffeŏ achŏyffaŏl yangeu ef. Ac yno y-
 gŏnaeth beuno eglŏys hyt yꝛ amfer ydoeth nyeint
 kynan ohely arveuno yerchi bŏyt idaŏ. gann
 trigyaŏ yno yn ŏaŏtat. Ac yna yd erchis beuno
 yŏeiffon kyꝛchu ych Ieuaneg yꝛmynyd ae lad
 yarlŏyaŏ bŏyt yꝛ gŏyꝛ aoed yny erchi idaŏ. ahynny
 aoꝛuc ygŏeiffon. Ar kic adodet arytan ymyŏn
 chꝛochan yverŏi ytryded aŏꝛ oꝛdyd. A hyt bꝛyn-

nhaon ybu arytan. Ar gŷy heb oaffŷys yn kynneu ytan dan ycrochann. Aphŷynnhaon nythŷymaffei ydŷfy etŷa. Ac nyt amlŷaffei ykic. Ac yna ydyŷat vn oŷ lleygyon. Yŷfcolheic hŷnn heb ef oe geluydyt yffyd yn gŷneuth^{ur} || hynn val na chaffom ni dim yvŷytta. Aphann gŷgleu veuno yŷ ymadŷaŷd hŷnnŷ oebenn rodi y emelltith arnnaŷ aŷŷuc beuno. Amarŷ uu ynteu kynn diŷed ydyd. Yna yŷymhoelaŷd beuno hyt arveibon felyf adyŷedut vŷthunt. Ypeth arodes ychteit chŷi yduŷ ynryd. Avynnŷch chŷitheu rodi mal ar ardŷeth. acheithiŷet arnnaŷ. Ys rodho duŷ ymi. ac ys gŷnel yŷ of ygŷŷ yŷŷfyvi yn gŷaffannaethu idaŷ. namedo ychetiued chŷi byth euo. achdiŷtryŷ chŷitheu oŷ teyŷnnas honn ateyŷnnas rac llaŷ. Ac yno val yd erchis beuno ynyŷedi ycauas. Odyŷno ygedeŷis bevno ylle hŷnnŷ acykerddaŷd [122] hyt ynglan dyfyŷdŷy avon ygeiŷŷaŷ lle yŷediaŷ duŷ. Ac nys cauas ynydoeth hyt at temic vab eliud. Ar temic hŷnnŷ arodes yveuno yndŷagyŷydaŷl ac yndioŷgrynn tref. Ac yno yŷ adeilaŷd beuno eglŷys ac ykyŷŷegraŷd yduŷ. Temic kynn penn hayach oamfer aedeŷis ylle diffeith hŷnnŷ yveuno. Adydgŷeith ydaeth temic aeŷŷeic yŷ eglŷys yŷaranndaŷ offeren aphŷegeth ygann veuno. Ac adaŷ gartref yverch yngŷarchadŷ. Amŷŷyn deccaf ynybyt oedhonn. ac nyrodaffit hi yŷŷ yna etŷa. Ac val ydoed hi ehun yngŷarchadŷ. nachaf ygŷelei hi ybŷenhin aoed arylle hŷnnŷ yndyuot ymyŷn attei. Acharadaŷc oed yenŷ. Sef aŷnaeth hitheu kyuodi yny erbyn abot ynllaŷen

v1tha6. Sef aozuc yb1enhin go||uyn idi pale y1
 athoet ythat. ef aaeth heb hi y1 egl6ys. o1byd yt
 neges auo ac euo. aro ef. ac euo ada6 y1 a61
 honn. nac arhoaf heb ynteu onnybydy o1derch
 ditheu ym. heb yvo16ynn ny6edaf vi yn o1derch
 ytt ti. kannys b1enhin 6yt ti ac ov1enhined
 yhan6yt. amynheu nyt kyuuch vyg6aet ac yg6ed6yf
 yn o1derch yt. eiffoes heb hi. Arodi yma ynydel-
 6yfi om famby1 ami a6naf avynnych. Ac yn rith
 mynet yfamby1. ffo aozuc hi achy1chu tu ar egl6ys
 y1 athoet ythat ae mam idi. Ar b1enhin ae har-
 gannuu hi yn ffo. ae hymlit aozuc. Ac ahi yncaffel
 d16s y1 egl6ys ygo1di6es aozuc ynteu ac ae gledyf
 tara6 yphenn ynyvu yny1 egl6ys ar co1ff ymaes
 ohonei. Beuno ae that ae mam aarganuuant
 hynny. Abevno ady6at yna v1th yb1enhin gann
 ed1ych yny 6yneb. mi aarchaf ydu6heb ef nat
 arbetto ef didi ac nathbarcho moe noc ypercheift
 titheu yvo16yn da honn. Ac yny1 a61 honno ytodes
 yb1enhin ynllynn ta6d. Ac ny6elat moe no hynny
 ynybyt h6n. Yna ykymmerthbeuno penn yvo16yn
 ac ydodes v1th yco1ff. Athannv yvantell ehun
 arhyt yco1ff. ady6edut v1th ythat ae mam aoedynt
 vch yphenn ynych6yna6. Te6ch o1igin heb ef
 aged6ch hi val ymae yny darffo y1 offerenn. Abeuno
 yna aabertha6d ydu6. Aphan daruu y1 offerenn.
 yvo16yn agyuodes yn [123] holl||yach ac afycha6d
 ych6ys yaryh6yneb. ac aeg6naeth du6 hi abeuno
 ynholl yach. Ynylle yfy1thya6d yg6aet arydayar.
 ykyuodes ffynnya6n odyo. arffynna6n honno hyt

hedió yffyd yn rodi yechyt ydnyon ac anyueileit oc euheinyeu ae clóyfeu. Arffynnaónn honno aenóit oenó yvoíóyn ac aelóit ffynnaón wenvíeóy. A llaóer oí aóelfant hynny agreedassant yg^{ri}ft. Ac vn orei agreedaóđ yna vu gatuan vñenhin góyned. ahónnó arodes yveuno laóer odir adayar. Agóedy maró katuan ydaeth beuno yymóelet achadóallaón vab catuan oed vñenhin góedy catuan. Ac erchi aozuc beuno tir ycatuan. kanyt oed idaó yny kyuył hónnó le yóediaó duó nac ybáeffóylaó yndaó. Ac yna ybñenhin arodes yveuno le yn aruon aelóir góaredaóc. Abeuno arodes ybñenhin góaell eur arodassei gynan vab bñochóel idaó yntev pann uuassei varó. Aróaell honno adalei trugein mu. Ac yno yí adeilaóđ beuno eglóys. ac ydechíeuaóđ adeilat mur yny kylch. Ac val ydoed dydgóeith yngóneuthur ymur hónnó ae dísgyblon ygýt ac ef. nachaf ygóelynt yn dyuot attunt gózeic amab neóyd eni ynyharffet. ac yn erchi yveuno vendigaó ymab. heb ybeuno haózeic arho oígin yny oíffenom hynn. armab ynóylaó val nat oed haóđ ydiodef. haózeic heb ybeuno ffeft abeth yíóyl ymab. haóda sant heb yózeic ymae achos idaó || yhyunny. haózeicda heb ybeuno pa achas yó hónnó. dyoer heb yózeic ytir yíóyt ti ynyveddyannv. Ac ynadeilat arnnaó. tref tat ymab yó. Yna ydyóat beuno vñth ydísgyblonn. tynnóch ychdóylaó heb ef yvñth ygóeith ytra vedydyóyf yma. Apharatoóch ym vyngkerbyt. ni aaón ygýt arózeic honn ar mab yymóelet arbñenhin. ygóí arodes ymi ytref tat ef.

Ac yna ykychŷynnaŷd beuno ae difgyblonn ygyt ar
 ŷaieic ar mab. Ac ydoethant hyt yngkaer feint ylle
 yz oed ybŷenhin. yzaŷzhonn ygellŷir ylle hŷonnŷ
 kaer yn aruon. Ac yna ydyŷat beuno vŷth ybŷenhin.
 paham heb ef yrodeifti ymi tref neb. nadylyet.
 pahachos heb ybŷenhin pyle ymae yneb ae dyly ef.
 [124] Ymab heb ybeuno yffyd ynarffet yŷaieic racco
 adyly ytir. Ac yffyd etiued arnaŷ. Dyro di heb
 ybevno yz mab ytir. Adyzo ymynheu tir arall
 amhŷonnŷ. neu dyzo ym yrod arodeis i yti. Sef
 yŷhonnŷ. yŷaell aryant. Sef atdeb arodes ybŷen-
 hin trahaus balch yveuno. ni neŷidyafi heb ef
 athidi vntir. yrod arodeifti ditheu ymi. mynheu
 aeroeffum hi yarall. Sef aozuc beuno llidyaŷ
 adyŷedut ybŷenhin. mi aarchaf heb ef yduŷ na
 bohir ymedych ti ar tir adayar. Amynet ymeith
 aozuc beuno ae adaŷ ynteu yn emelltigedic. keuen-
 derŷ oed yzŷenhin aelŷit gŷideint. ahŷonnŷ agerd-
 aŷd ynol beuno Ac ae gozdiŷedaŷd ytu arall yz ||
 auon aelŷir seint. lleyzoed beuno yneifted ar vaen
 ynglan yz auon. Ahŷonnŷ arodes dŷos yeneit ehun
 ac eneit cadŷallaŷn ygeuynderŷ. yduŷ abeuno:
 ydŷef ehun aelŷit kellynnaŷc yn dŷagyŷydaŷl. heb
 val aheb ardŷeth aheb vedyant ydyn oŷbyt nahaŷl
 arnei Ac yno ygŷnaeth beuno laŷer oŷyŷtheu dŷŷy
 nerth duŷ yrei ny allei dyn oŷ byt hŷonn eu rifaŷ.
 Ac ynyz amfer hŷonnŷ ef adamŷeinaŷd mynet vn
 oŷeithŷyŷ aberffraŷ hyt yn llys ynyz gŷent. Ac oŷbyt
 nyt oed ŷas Ieuancg degach nohŷonnŷ. Aphann
 ŷelas merch ynyz gŷent ygŷas Ieuancg hŷonnŷ. hyt

ae caraðd hyt na mynhei hi vot hebdað ef. Arbien-
hin aadnabu hynny yny lle ac ae góybu. ac ade-
ðiffaðd rodi yz gúas hónnó yverch ynbziaót rac
ygymryt ohonei hi euo o aruer arall dieu oed gantað
rac tecket ygúas ae adóynnnet yvot ynvab yvænhin ac
yndylyedaðc. Agóedy talym oamffer ef aymhoelaðd
ygúas ieuanc hónnó aeóæic ygyt ac ef tu ae ólat. Ac
adoethant hyt ylle aelóit pennard yn aruon. Ac
yna ydisgynaffant yar eu meirch agozffóys aónaeth-
ant yno. Ac otrablinder alludet. kyfcu aſyæth-
yaðd aryævnbennes. Sef aónaeth ynteu arvnbennes
ynkyfcu. ynyvedól keóilydyað yn oæmod yvot yn
mynet ytu ae ólat agóæic kymoned ahonno ygyt
ac ef. Ac nat oed le ygyæchu ahi. onyt bot ynreit
|| idað mynet dæacheuen yz góeith lle ybuafſei gynt
yn ennill yvóyt yndað. Ac [125] ody na oannoc
kythæul æe gledyf ahi ynychóſc. llad yphenn.
Ac yna kerdet aozuc ef racdað tu ae ólat ar meirch
da ar eur ar aryant gantað hyt at ybænhin. Ac
oædahónnó pæynu ygann ybænhin medyant. aóyd.
nyt amgen bot yn diſtein idað. Sef aozuc bugelyd
beuno arganuot ycoæff. ac yn ebæóyd dyuot yvenegi
yveuno hynny. Sef aónaeth beuno yna. dyuot
yndileſc ygyt ac wóynt hyt ylle yæoed ycoæff.
Ac yny lle kymryt ypenn æeóafgu væth ycoæff.
aſyæthað ardal ylyneyu. agóediað duð val hynn.
arglóyd creaódyz nef adayar ygóæ nyt oes dim
anóybot idað. kyuot ti ycoæff hónn ynyach. ac
yny lle kyuodi aozuc yvoæóyn yvyny ynhollyach
amenegi yveuno yholl damóein. Ac yna ydyóat

beuno vathi
 ae trigyað y
 da adðyn yma
 ynn gðaffanae
 ovarð. ac y
 ymdangosses ff
 ykawas yffynny
 digiðc. agðedy
 bennes. idon vab
 ychðaer. || aphan
 ygyt abeuno yngð
 ef ychðaer. adoei
 ydyðat hi namðhei
 uodyffit hi oveirð. ag
 idað yroed arnað eru
 ygyt ac ef hyt yn abe
 kymell idað ymeirch a
 ygðr ygan ychðaer. ac
 hyt yn llys ybðenhin.
 yroed ef yn ygeiffað. ac
 ruthyr idað allad ybenn.
 llidyað ac erchi dala ygðr al
 ydyðat beuno. nadodðch
 adeuth ygyt amiui. Yna y
 ylit ymdeith ac ytynghaðd y
 yndiannot onny ðnelei veuno
 ynvyð. Sef aðnaeth beuno y
 ymdiret ynduð. kyuodi ynvyð
 aozuc ybðenhin ydiuarhav ryl
 arodi yna yveuno yplas ynyr

vith yseint. meibon benndigedic vyntat i. deŵch
 chŵi yveddv ydeywnnas abarattoet yŵch yz dechŵeu
 byt. ylle ybyd buched heb angheu. a leuegtit heb
 heneint. alechyt heb dolur. alleŵenyd heb tristit.
 Yfeint yny rad vchaf ygyt aduŵ dat. yn [127]
 vnolyaeth ar engylyon. ar archengylyon. ynvnl-
 yaeth adyfygylon ieffu g^{ri}ft. yn vnolyaeth naŵ rad
 nef yrei nyphechassant. yn vnolyaeth ytat ar mab
 ar ysp^{ry}t glan. ameN. Archŵn nynheu trugared
 duŵ holl gyuoethaŵc dŵy gannhozthŵy beuno fant.
 val ygallom nynheu gaffel ygyt ac euo buched
 tragyŵyd ynnyz oes oeffoed amen.

~ llyma ach beuno. . .

Beuno vab bugi. vab gŵynlliŵ. vab tegit. vab
 kadell dŵynlluc. vab categorynn. vab goztheyywnn.
 vab gozthegywnn. vab rittegywn. vab deheuŵynt.
 vab eudegan. vab eudegern. vab elud. vab eudos.
 vab eudoleu. vab auallach. vab amalech. vab belim.
 vab anna. mam yz anna honno oed gefnitherŵ yveir
 ŵyzy mam g^{ri}ft. — || || [128]

HYSTORIA ADRIAN AC IPOTIS

PWybynnac avynnho dyscu doethineb. ac
 ysp^{ry}ydolyon ozchestonn. gŵaranndaŵet ar yz
 ymdidan ar amofyn aozuc agkredadŵy amheraŵdyz
 auu gynt yn rufein vaŵz. ahŵnnŵ aelŵit adzian am-
 heraŵdyz. Sef ydoeth mab adŵynndec ac ysp^{ry}t
 nefaŵl yndaŵ. agoftŵg gyz bŵonn yz amheraŵdyz ar

tal ylin. achyfuarch gŵell idaŵ. aozuc ymab
ogaredigyaŵl leŵenyd. ar amheraŵdyz ae hattebaŵd
dŵy vŵylltaŵl waredogrŵyd. agouyn ypale ypann-
dathoed. neur deuthym heb ymab yŵzth vyvām
amtat yfyd ozuchaf iustus ydyŵcu dynyon anyallus
difynnhŵyaŵl. boet kyfulaŵn vych heb yz amher-
aŵdyz ogyureitheu duŵ. ac ydoeth yna yŵ dyŵcu
doethineb. Doeth yŵ heb ymab aamgelo rac pech-
odeu marŵaŵl. ac aennillo nefaŵl trugared. Oth
gyfuarchaf vab heb yz amheraŵdyz. pŵy yŵ dy enŵ
di. Ipotis ymgelŵir oachaŵs gŵybot ohonaf gyf-
uarŵdyt o nef. Dyŵet ym vab beth yŵ nef. rin
dirgelŵch duŵ. pybeth yŵ duŵ heb yz amheraŵdyz.
duŵ yfyd heb dechŵeu idaŵ. ac avyd heb diŵed
arnaŵ. yz amheraŵdyz aovynnaŵd yzmab kann ŵyt
moz anh¹ pybeth gynntaf adeuth o enev duŵ
.¹ mae euegyl Ieuan. yntyŵtu ymae in
p^rincipio erat uerbum adyŵat || ieffu gyntaf. Sef yŵ
hynny yny dechŵeu yd oed geir. Sef oed hynny
yny tat duŵ yd oed mab. kanys geir duŵ oed yvab.
achyt ar geir yd oed ytat ar mab. ar yŵpŵyt glan
ar teir p^{er}ŵon yny dŵindaŵt ac ynvn enŵ. nydigaŵn
yŵvn ohonunt vot yŵzth ygilid. Yz amheraŵdyz
adyŵat yna. ovab tec ti avuoŵt yny nef. byfaŵl nef
yfyd yholl gyuoethaŵc duŵ. seith nef ymaent.²
ac yny nef gozuchaf yfyd. ymae ydŵindaŵt o^r nef

¹ Illegible.

² A word is erased after *duŵ*. and *seith* is written over *nef*; the caret referring to *seith* is incorrectly inserted after *nef*. For a similar use of *ymaent* for *yssyd* see p. 38, l. 23; p. 61, l. 15.

ytat ar mab ar yſp̄ryt glan yn teir p̄rſonn val
ydyſep̄oſyt vchot. Ac ny digaſn neb lleyc na
yſcolheic dyall ylleſenyd yfyd [129] yno. Yz eil nef
yſp̄rydaſl yſ yfyd dan rad is no hōnnō. Adiogel yſ
yt. neb dyn na digaſn dyſedut ylleſenyd yfyd yno.
hyt pann yſpeiler oe lleſenyd dydb̄aſt. Ar trydyd
nef aleſycha val kriſtal yn llaſn ovelyſter lleſenyd
damunedic. oachſyſſon perigloſyon achconfeſſoſyeit
yn gſaſſanaethu duſ hollgyuoethaſc. Ypetſeryd
yſ. euraſl nef yn llaſn ovein arderchogyon rin-
ſedaſl. Aphlas goſſodedic yſ ygkyfeir gſeinon.
athlodyon. yny lle ymae goleuni heb tyſyllſch
tragyſydaſl. Ypymhet nef yſ. hirveith allydan o
dynyolyaeth dſyſaſl. aphei na bei ydiodeifeint ef
ae dynyolyaeth neur athoed ybyt ygkyfyſgoll. Y-
hſechet nef yſ. yz eglſys catholic yny || maent bydin-
oed dſyſaſl yn kanv deduaſl ſaſſannaeth yn herſyd
eu hurdas yduſ. Ac ynn llaſn oegylyon yn kanv
molyant yduſ hyt dyd a nos. Yſeithuet nef yſ.
med yz yſtoſiaſ yſ paraſſys. yno ybyd eneideu
rydarſſo vd|duntpenydyſ yny purdan yn dſamgwyd
tragyſydolder. llyma heb ymab vſth yz amher-
aſd^r. yſeith nef ymaent yn eidyſ yn yachſyaſdyſ ni
ieſſu grift. Yz amheraſdyſ yna aovynnaſd yz mab
pyſaſl kreuyd oegylyonn yfyd. ymaent yny nef
oegluryon hep ymab naſ kreuyd. kyntaf yſ cheru-
bin. Sef yſ hōnnō agel kanhoſthſy. Ar kreuyd
arall yſ feraphin. Ar trydyd yſ trones. Ar ped-
ſeryd yſ dominatⁱōes. Sef yſ hſny arglſydiaetheu.
Ar pymhet ynt tyſyſſogaetheu. Ar hſechet ynt

meddyannheu. Ar feithuet ynt nerthoed. Sef yó hynny rinódaól kreuyd. Ar óythuet yó. egylyaeth. Ar naóuet yó. archagelyaeth. Ar decuet yó kreuyd knaódaól ac ohonunt kyflaón vyd yplas. anef yfyd gān yftlys hynny agolles lucifer amy gam syberóyt. ac yno ybyd dynyolyaeth dyóyóaól ynty-óyffaóe kyfyaón ni. Yna ygouynnaóð yzamheraódyz yz mab. pybeth aónaeth duó ydyd kynntaf. kyntaf ygozuc ef egylyon nef || Ar archegylyonn. ahynny aozuc ef¹ dyó llun ygozuc ef yz óybzev. ar lleuat. ar heul ar syz. yrodi goleuni ohonunt. adyó maózth ygónaeth ieffu ymozoed. ar tired. ar phynnhon[130]nev yardymerv ydayar yn galet ac yn veddal. ar koet ar llyffev ar glafóellt ar góeithzedoed oí avynnaóð. adyó merchyz ygónaeth ef ypyfgaót yny llynnoed ac ednot yn ehedec. agozchymynn vdunt mynet gogyll ybyt y ganhozthóyaó y|ymbozth ygnaódaól dnyyon. Adyó ieu ygozuc c^ñft. yfcrybyl ym mynyded ac ymro. arodi tir vdunt ygkyueir eu pozthant. ac erchi vdunt troi dnyyon yda pæffennaól. adyó góener ygozuc ef adaf ary lun ehun. ac ydodes enó arnaó. ac ygónaeth ynóí medyanus. ac yrodes byóyt idaó oí yfpzyt glan. ac oaffen yadaf ygónaeth Eua ac yrodes ef yn gymar idaó. ac ygónaeth yn arglóyd ar holl paradóys. adyó fadóinn góedy medylyaó pob peth ybenndigaóð yóeithzedoed tróy eóyllys da yn vchel ac yn ifel. ac erchi vdunt amlav pob vn yny van ohonunt. adyó ful rac óyneb ygozffóyffaóð ieffu.

¹ Words erased in the MS.

Ac erchi ybaŵp ognabdaŵl dnyon kymryt yny cof
 oŵffŵys yny dyd hŵnnŵ. ac ymoglyt rac pechodeu
 marbawl. a gŵaffanaethu duŵ. ar eglŵys catholic. ||
 Hynn adichaŵn vot yn ŵir oll. Am dyŵedut pŵy yŵ
 ygŵr ny anet ac auv varŵ. ymab adyŵat ymae adaf
 arodes duŵ idaŵ vyŵyt ym paradŵys. ac ae gŵnaeth
 oe laŵ ehun. yŵ amheraŵdyŵ yna aofuynnaŵd trŵy
 leŵenyd yŵ mab. Ipotis aŵyd|dat ef byfaŵl amryfal
defnyd ygŵnaethpŵyt dyn ohonynt. ymab adyŵat
 ymae seith defnyd. nyt amgen. Pŵid. Adŵfyŵ.
 Amoŵ. oŵ heul ar gŵynt. ar aŵyŵ. ac oŵ mein gyŵ llaŵ
 ymoŵ. aheuyt oŵ yŵpŵyt glan. Oŵ pŵid ygŵnaethpŵyt
 knaŵt dyn. Ac oŵ dŵfyŵ yŵaet. Ac oŵ heul ygallon
 ae yŵpeil. yŵaredogrŵyd ae gampev da. Ac oŵ aŵyŵ
 yfynnŵyŵ. ac oŵ gŵynt yanadyl. ac oŵ mein yefgyŵnn.
 Ac oŵ yŵpŵyt glan ygŵuŵcpŵyt yeneit. Ar neb auo
 ragoŵ gantaŵ oŵ dayar. amdŵŵm diaŵc gyŵtudedic vyd
 herŵyd anyan daeraŵl. Ac amdŵŵm yvedŵl ae ŵeith-
 ŵet. Ar neb auo mŵyhaŵ ydefnyd yndaŵ oŵ dŵfyŵ
 moŵaŵl. auyd llafuryus trabludyus gyghoŵuynnus
 chŵenychus am tir adayaragolut bŵeffennaŵl. ahynny
 avyd palledic idaŵ vŵth yreit ae diŵed. [131] oachos
 vot yn kynnhebic golut dayaraŵl ylanŵ athŵei herŵyd
 anŵadalrŵyd. pŵybynnac auo yndaŵ ydefnyd mŵyhaŵ
 oŵ gŵynt. ef herŵyd anyan auyd amyŵkaŵn agoŵŵyllt
 yny || gallonn. Ac yny vedŵl odyŵedut anŵparthus
 eireu heb dyall heb fynnhŵyreu yndunt. Ar neb auo
 ragoŵ yndaŵ odefnydyeu yŵ aŵyŵ herŵyd anyan doeth
 vyd agŵar ygeir agŵeithŵet canmoledic. Ar neb auo
 ragoŵ yndaŵ oŵheul. aruthyŵgryf ac amhŵyllic vyd

agŵeſſaŵc ymyſcaŵn ac efuriuet herŵyd anyan. Ar
hŵnn auo yndaŵ ragoz odefnyd ymaen. ef auyd
gŵaſtadaŵl yvedŵl. diogel yn trafael. kyŵeir ygeir
agŵeithzet. agŵidlaſliŵ ygnaŵt. Arneb ahanffo vŵy-
haf yndaŵ o defnyd ygann yz yſpzyt glan. ef auyd
kyfulaŵn ygallon ovedldŵl da. ageir pŵud. agŵeith-
zet da kyfuyaŵnn. tlaŵt. a noeth. acharu duŵ
agŵneuthur amryuaelon benydyeu. Yz amheraŵdyz
aovynnhaŵd yz mab pybeth oed moz. ymab adyŵat
ymae ffozd ŵylltueith ychezdet. ti aelly vynet yndaŵ
kynngybellet ac na dellych vyth dŵacheuen yz tir.
Oth gyfuarchaf vap fynnhŵyzaŵl hep yz amher-
aŵd^{yr}. py amſer ygŵnaeth adaf ykam ygyrŵyt ef oe
achos oparadŵys. ymab adyŵat ymaerŵng aŵz anterth
ahanner dyd ycolles adaf yvalchter. ac ygyzaŵd
agel cannozthŵy ef achledeu aŵchlym gloyŵ tanllyt
ydiffeithŵch ynyal yŵledychu ef ae eppil || yn
tragyŵydaŵl ymyŵn gofueilueint agofut engiryaŵl.
Tŵuan uv yadaſ hep yz amheraŵd^{yr} bot yn gyffolet
ahynny. Pyfaŵl pechaŵt aozuc adaf pann gymertth
ef knaŵt yn ryeeni ni. Seith pechaŵt gyt ae ragozeu
heb ymab. agogelent baŵp racdunt. Sef ynt yrei
hynny. Syberŵyt. lleiddyat. kamgret. Glythi-
neb. kynghoziuynt. Chŵant. lleſged. adiogi.
allediat. Ygkam ſyberŵyt ypechaŵd adaf pann
ŵnaeth ef yeŵyllys ehun. athozi gŵahardon duŵ.
lleidyat dogyn oed ef pann ladaŵd eeneit ehvn. ac
adoeth o epil ohonaŵ. ykythreul ae duc ŵynt yvff-
ernn. kamgret. agkredadŵy oed yntev o achos idaŵ
ŵneuthur gozchymynheuykythreulachyfulenŵi yholl

eóylls. [132] Yglythni ypechaót ynteu yn honnedic pann leóas ef yz afal aóahardaóð duó racdaó ac rac yózeic. kynhozuynn^u chóenychaól oed yntev pann chóenychaóð moe noc aod reit idaó vızthaó. Ac ef ymeddv ar holl paradóys. lleidyz oed ynteu. pan gymerth yz aual góahardedic aóahard|daóð duó idaó. Adylyedus oed idaó diodef aghev amy ledzat. Diaóc vv yntev ny aallaóð arnaó gyfot odyuo. góedy yz oez óeithret hónnó yny deuth duó ehun. Agouyn yadaf || beth aóney di weithon. Arglóyd heb ef mi ath|aglyóaf yn dyóedut yn eglur. Ac ydyf ynn annobeithaó am dyóelet. yna ygouynnaóð duó yadaf paham ygónaethoft ti hynn oweithzet góahardedic. Ac odyua vızth Eua ydyóat. paham ygozugoft ti ygóeithzet hónn. Adaf adyóat vızth duó. Eua yózeic arodeifti ym gymar ym aerchis ymi óneuthur hynn. Eua adyóat yna yneidyz heb yz hi aónaeth ym óneuthur ygóeithzet hónnó. Ac amhanoges ac am tóyllaóð. yna ygofuynnaóð duó yz neidyz paham bızf vfferennaól ypereifti vdunt pechev val hynn. yneidyz kythzeuraól adyóat. kennvygenn oed gennyf veddv ohonunt arleóenyd paradóys yz hónn agolleis i amy kam fyberóyt. yna ydyóat duó vızth adaf. oachos dy gam weithzet. ti alafuuryy dy ymbozth tróy chóys allauur ágózes ac oeruel. Ac odyua ydyóat vızth Eua. am dygam annoc arypechaót. tithev avydyy dan ozuthyz gwr. Achyftegeu gofualus. Ac adygy ffróyth tróy ronau achóynnvan ti ath eppil oz dyd hedió allann. Agóedy hynny ydyóat duó holl gyfuoethaóc vızth Satan. ti bızf ynryth kythreul

ydŷyt yn gŷneuthur pɔouedigaeth ar dynyon. ac
 amhynny tiaymlufgy ar dyvoly ohynn allann.
 aphaŷp oɔ a||athŷelo avyd ofynnaŷc ragot. hyt pann
 delyych yberued ydayar. ac yna ydyŷat duŷ.
 moɔŷyn adŷyn aenir arvɔys adiftryŷ dyholl vedd-
 yant di. Ynymod hŷnn ygŷledychaŷd adaf deudec
 mlyned arhugeint anaŷcant. Pann vv varŷ yvff-
 eɔnn yd aeth ae holl eppil gyt ac ef. ac ef afu eneit
 adaf yn vfferenn ac eneideu ereill [133] pedeir mil
 ovlŷynyded. achŷechant aphedeir blyned. afeith
 aŷɔ. ac yna hollgyfuoethaŷc vɔzenhin nef anuones
 radev yɔyŷpɔyt glan. ac adifgynnaŷd ymbɔv yɔ
 arglŷys veir voɔŷyn hep achaŷs nac gŷeithɔet kyt-
 knaŷt. Deudec mlyned arhugeint ahanner blŷydyn
 ybu ieffu yn kerdet yny byt hŷnn. adeugein
 niŷarnaŷt yympɔydyad ef tros bopyl ybyt. agŷedy
 hynny ydallaŷd yɔ Ideŷonn Ieffu c^{ri}ft. ac ydodet
 arygroc ac ypɔynaŷd yntev ni yɔ creu ygallon.
 agŷedy hynny ef ayfgynnaŷd yvfferenn yofŷŷong
 medyant yɔholl gythɔeuleit. ac ellyghaŷd adaf ac
 eua oɔ rŷymedigyon boenev ydoedynt yndunt.
 allaŷer oeneideu heuyt. nyt amgen. dauid bɔoffŷyt.
 amoyŷen ac abɔahɔ benn ffyd. ar faŷl aoed oll dan
 geithiŷet heuyt ef ae kynnŷyffaŷd ymparadŷys lle
 ymae lleŷenyd tragyŷydaŷl heb oɔffen arnaŷ. agŷedy
 kychŷynnv ieffu oveirŷ yn vyŷ. yd yŷgynnaŷd ar
 nefoed. ac || ymae yn eifted ardehev duŷ tat
 hollgyfuoethaŷc ynduŷ gŷir ac ynŷir dyn. ac odyno
 ymae yn barnv. ac ydaŷ dydbɔaŷt yvarnnv arbaŷp
 herŷyd yŷeithɔet pɔiaŷt. ac yna fol vyd yneb nyt

ofuynnhaŵ. Ac nybo b̄æthychus erbyn ydyd hōnnŵ.
 ycrifstonogyon buchedaŵl aant yz lleŵenyd. ar rei
 ereill d̄zŵc eu ffyd aant yzpoenev. Hebyz amheraŵd^{yr}
 llyma dillygdaŵt tec. Oia vab fynnhŵyryaŵl heb ef
 py bōnc ytŵyll ykythreul dyn bydaŵl. Ac yharŵed
 yz eneideu yvffernn. ymab adyŵat ymae feith
 pechaŵt alluoffaŵc ynt ymplith yknaŵdaŵl dnyyon.
 kynntaf yŵ ohonunt medŵl d̄zŵc ygkallonn dyn.
 ar eil yŵ llad kalaned yn ŵiryon. Ahynny adŵc
 dyn ymyŵn honnedigaeth d̄zŵc keŵilydyus. Ac
 onychyffeffa hynny yngŵbyl. ef aa yeneit yz
 bud̄iedyon boeneu. Kam fyberŵyt yŵ arall.
 Glythineb. Godineb yŵ vnorei gŵaethaf. kyghoz-
 uynt yŵpechaŵt chŵenychaŵl ad̄zŵc yŵ. Ac atynnant
 yz eneidev yvffernaŵl boenev. yn yftozia paŵl
 eboftol ymae yndyŵedut keluydyt v̄zth boenev
 vffernn. kyghozuynt yffyd blas idaŵ ehun gŵahan-
 edic. val ffynyaŵn ob̄zes yn llaŵn o grochanev
 yerni ac yedi yn lloſki yn amlŵc. Aphan gyffroo
 [134]ybyd godŵz̄d maŵz val tryſtev ynyz aŵyz. Ac yn
 gyfulaŵnet oeneideu ac || ygallont vot. Athan
 gŵyllt ynllōfci agyfuarcho ac ef. kynnhebic yŵ
 chŵant bydaŵl yolŵyn benn. Gŵr yny ieuegtit yn
 ennill campev achlot. Ac yn ymrodi oll ygyghoz-
 uynt achŵant kennvigēn. Aheuyt am hanner yoes
 na pheidei yna. namyn yth̄æulaŵ velle hyt ydiŵed.
 yndiheu onypheit. ef aa yeneit yz poenev. Oachaŵs
 kyghozuynt hŵenychaŵl nyt oes ben¹ benn idaŵ

¹ This was written *boen*; the *o* was then underdotted and crossed out; then the scribe wrote *benn* after it, but omitted to delete *ben*.

amheraóð^{yr}. py beth aróystra ydyn óneuthur penyt
 abot vnolyaeth yrydaó an yachóyaódyz ni. ymab
 adyóat yna ymae petóar pónc. nyt amgen. llesged.
 annobeith. keóilyd. [135]pedóeryd yó nachrettei bot
 duó holl gyuoethaó moz trugaraó ac ymae. kannys
 oz kyffeffa dyn yn llóyigóbyl ybechodeu. ny dieil
 duó yóeithzedoed kyffuledic arnaó. yz amheraóð^{yr}
 aovynnaó yz mab. pybeth vóyhaf adóac dyn y
 leóenyd nef. ymab adyóat ymae geir da kyóir
 píud. amedól kyfyaón. ágóeithzet da adnabydus.
 Nyozucpóyt eiroet góeithzet da. ny bei vedól
 da arydechzeu. ac nyozucpóyt eiroet óeithzet
 dázac. ny bei vedól dázac arydechzeu. || Póybynnac
 auo gantaó ieith eglurda. ae alon ynmynnv
 dial arnaó. ef adigaón osynnóyz ieith dec. oe
 elyn góneuthur ygetymdeith. velle ovn góeith-
 zet gobázayaól ydichaón dyn ennill trugared nef.
 am dyóedyd vab heb yz amheraóð^{yr}. py saól
 aghev adaó ydyn. ymab adyóat ymae t^{ri} aghev.
 kyntaf ohonunt yóaghev bydaól knaódaól. aóahanaa
 ycozff ar eneit. yn gadarnn. ac yn ffyzyf. Yz eil
 yó. aghev kyóilydyus. Sef yó hynny. dyn auo
 maró ymyón dilyet gofuudyus nev honedigaeth
 dázac oganus. Ytrydyd agheu yó. aghev adel
 yzneb ny chaffo gyfurann óeithredoed ieffu gríft
 kynn góahanv ycozff areneit. ozbyt yma. heuyt
 ygovynnaó yz amheraóð^{yr} yzmab. py saól pechaót
 heb y kyffeffu tu ac ar duó adóac dyn heb gaffel
 madeueint nefaól. ymab adyóat ymae deu bechaót.
 vn ohonunt yó kam|gret. nachretto dyn yn ffydlaón

difkyn ieffu g^{ri}ft ymr^v y^z arglōydes veir hep
 gyt^{kna}ōt ac vn gō^z. Æ eni yn dyn abot meir yn
 vo^zōyn kynⁿ efco^z. agōedy efco^z. Achredu idaō
 diodef ymp^zenn croc y^zynv plant adaf oboenev
 vffernn. æ gychōynn^v oveirō ynvyō ytrydydyd.
 agōedy hynny yfgynn^v arnefoed. æ vot yneifted
 ar deheu duō dat hollgyfuoethaōc. ac ar nychretto
 yhynny: || colledic vyd oe eneit. Annobeith yō
 pechaōt arall yneb rydarffo idaō pechu yn erbyn
 duō. oannoc kyth^zeul ny thebic idaō byth caffel
 madeueint ac nys ceiff. onny pheit o^z annobeith
 hōnnō. Æeneit aa ygkyfuy^zgoll. Oth gyfuarchaf
 vab tec heb y^z amheraōd^{yr}. py beth awifc dyn
yymgadō rac medyant kyth^zeul. kytōybot da
[136] amedylyaō am diodeifueint yr arglōy ieffu g^{ri}ft.
 amedylyaō pyōed ygofstygaōd ieffu ar tal ylin
 arvyny^d oliuet. ac ef adeuth yna idaō chōys
 gōaetlyt rac ouynn aghev. a^{ph}ann yttoed yn
 rōym v^zth ypiler ef avaeddōyt ac yfgy^zffeu gann
 y^z ideōon yny yttoed ygōaet yn ph^zydyeu ohonaō.
 ac ef aduc ygroes arygefuyⁿ hyt ymyny^d caluaria.
 yny^z honn ydiodefuaōd aghev arney. Y^z am-
 heraōd^{yr} adyōat yna. hynn oll agreedaf. eithy^z dyōet
ym pybenyt aleōen^haa duō ygann dyn. ymab
adyōat yna. pōybynnac aōnel penyt kyureithaōl
 goffodedic atto periglaō^z arnaō trōy eōyllus da-
 munedic. ef ageiff trugared nef. Eil pōnc yō.
 merthy^zōlyaeth nyt amgen. haelder yn t^lodi.
 ymgynnhal heb gyuoeth. acharu ygyt griftaōn.
 achōynnyaō ydlodi æ ofueileint ygyt ac ef. onny

digaŋn amgen nerth idaŋ. Adiolŋch yduŋ holl gyfuoethaŋc ydlodi ehun ahynny yn diftaŋ. Allynaranc || bod yduŋ. Ytrydyd pŋnc yŋ. dyn ahanffo ovzeint aboned ac auo goludaŋc. ymadaŋ ohonaŋ oennill bydaŋl. Adigrifuŋch knaŋdaŋl. hŋnnŋ ageiff yymosmeithaŋ yny nef. Dyŋet ym vab heb yz amheraŋd^r os gŋybydy. pyham ymae yaŋnach vnpzydydaŋ duŋ gŋener. no diŋarnnaŋt arall ozythnos. ymab adyŋat. ymae t^{ri} achos ardec. kyntaf yŋ ohonunt. Dyŋ gŋener y gŋ^aaeth duŋ adaf ynyz ynys aelŋit ebzon. ac ae llunyaŋd arydelŋ ehun. Yz eil yŋ: duŋ gŋener ygyzŋŋyt adaf ac eua obaradŋys yŋaelaŋt vffernn. Ytrydyd yŋ. duŋ gŋener y lladaŋd kayn abel yvzaŋt. ymerthyz kynntaf a verthyzŋyt yz karyat duŋ. ac am hynny ykauas kayn emelldith duŋ. Ypedŋeryd yŋ. dyŋ gŋener ydeuth gabriel angel yngynnath at veir pann difgynnaŋd bzenhin nef yny bzu. Achymryt knaŋt heb gyt gŋz. (Yhŋechet yŋ)¹ Ypymhet yŋ. duŋ gŋener ybed|dydyŋyt ieffu g^{ri}ft. (yse)hŋechet yŋ. dyŋ gŋener ymerthyzŋyt yftyphan verthyz ogyghoz erodyz creulaŋn. Yseithuet yŋ. dyŋ gŋener ylladŋyt penn Ieuan vedydŋz. Ywythuet yŋ. dyŋ gŋener ydiodefuaŋd ieffu ympzenn croc yz rydhav pobyl ybyt oboenev vffernn. Naŋuet yŋ. dyŋgŋener ydiodefuaŋd meir anghev [137] ac ydaeth yhyfpyt at yhvn mab ylaŋenyd nef. Decuet yŋ. dyŋ gŋen^{er}. || ydiodefuaŋd onndzas arygroc. ac ydyŋat. ar-

¹ An attempt has been made, probably by the scribe, to erase the words in brackets; but they are still legible.

glōyd heb ef llyma adiodefuaſi yz karyat aʒnat
 ti. Vnuet ardec yó. dyó gwener ykauas Elen
 luydyaó ygroc rydaroed yz eideóonn ychudyaó yny
 dayar achos ydiodefuei c^{ri}ſt arnei. Ac arhonno
 ydiodefuaó d yntev góedy ydóynn yvyny d caluarie
 tróy enryded molyanus. Deudecuet yó. Dyó
 góener. ymerthyzyóyt peder aphaó l eboſtol. Tzy-
 dedardec yó. Dyó góener yryd duó varnnedigaeth
 oe dzaet ae dýlaó ae yſtlyſſeu yn waetlyt. Ac
 amhynny kymeret paó b dyó góener yny gof yóneu-
 thur molyant yduó yndaó tróy vnpzydyeu a góedieu.
 Dyó ſadó znn da yó vnpzydyaó yz myón yz arglōydes
 veir annerthaó d ydynnv yz eneidev oʒ poenev.
 ahi aelóir yn ffynnaó n ydʒugared. yolchi ac ypʒud-
 hav paó b oʒa alóho arney. Ar wedó zic góironed
 ygelóir. ohonei ydeuth ieſſu g^{ri}ſt iachó aó dʒ ybyt.
 benndigedic vo ypobloed aó aſſanaetho yvoʒó yn
 honno tróy eóyllys adóynedic. Yna ydyóat yz
amheraó dyz adʒian vzth ymab. mi ath tyghedaf ti
vab Ipotis kynn ymadaó ami. ynenó ytat ar mab
aryſpzyt glan. ieſſu g^{ri}ſt yzhó nn adiodefuaó d yn
anghev yz yn kyuodedigaeth ni. pybeth óyt ti ae
yſpzyt da. ae vn dʒó c || ymab aattebaó d yna idaó
val hynn. mi yó z gó z ath oʒuc ti ac athpʒynnaó d
 ynpʒit. Ac yna ydyſgynnaó d yozuchelder yneb
 oʒlle ypanndathoed. Yz amheraó d^r yna aoſtyngaó d
 ar tal ylin adioló ch aozuc yduó hollgyuoethaó c
 yzhynt honno. agóedy hynny ymhoelut aozuc ar
 weithzedoed gobʒó yaó l. Ac aluſſennev gann óneu-
 thur gogonnyant ac ard|dunyant yz maó zed ac

enryded yduó oínef. Ac yny mod hónnó yter-
uynnha ymdidan idían amheraódyꝛ ac Ipotis vab
yfpꝛydaó l duó. ameN. [138]

CREDO SEINT ATHANASIUS

Val hynn ydigaónn ytat. ar mab. ar yfpꝛyt
glan vot yn vn duó. nyt amgen noc yn óir di-
pedíus.

PWybynnac avynnho iachau yeneit ae goíff.
Reit yó idaó ef yngytaf peth kynnal ffyd
gyffredin eglóys ieffu gríft kanys póybynnac nys
k|kynnhalyohi yngyfyaón ac yndíuei. diogel yó
idaó ykyll yeneit ae goíff yndíagyóydaól. Fyd
gyffredin eglóys gríft yó. Credu ohonom ni yn vn
duó ynytíin|daót. ar trindaót yn vn duó ae hann-
rydedv ynvfyd ac yn garedic. Sef yó hynny. credu
yívn duó yn teir p^{er}fon. ar teir p^{er}fon yn vn duó. ac
eíffoes ny dylyón yꝛ|yꝛhynny credu bot ytat. ar
mab. ar yfpꝛyt glan. ynvvn p^{er}fon díóahan val
ymaent yn vn duó. nachíedu eu bot yn tri duó. val
ymaent ynteir p^{er}fonn. || ac vꝛth hynny amgen yó
p^{er}fonn ytat. apherfon ymab. ac amgen yó p^{er}fon
pob vnohonunt. apherfon yꝛ yfpꝛyt glan. ac
eíffoes vn yó dýóólyaeth ytat ar mab ar yfpꝛyt
glan. agogymeint eu gogonnyant agogyfuoet yó.
kannys vn yó gogonnyant tragyóydolyaeth yteir

p^{er}fon. ac vāth hynny vn yó ytat ar mab ar
 ysp^{er}yt glan. kannys digreedic yó ytat. adigreedic
 yó ymab. adigreedic yó y^z ysp^{er}yt glan. Sef yó
 hynny ny|creóyt y^zvn ohonunt. adiuessur yó ytat.
 adivessur yó ymab. adiuessur yó y^zysp^{er}yt glan.
 ath^zagyóyd yó ytat. ath^zagyóydaól yó ymab.
 ath^zagyóydaól yó y^z ysp^{er}yt glan. ac eiffoes nyt
 ynt tri tragyóydaól. namyn vn tragyóydaól. Sef
 yó yhynny vn díóahan yó tragyóydolyaeth y^{tr}.
 kanny bont vn berfon. ac velle nyt ynt tri
 digreedic. nathri diuessur. ytat ar mab. ar ysp^{er}yt
 glan. namyn vn digreedic. ac vn diuessur. aholl |
 gyfuoethaó c yó^z tat. ahollgyfuoethaó c yó^zmab
 aholl gyfuoethaó c yó^z ysp^{er}yt glan. ac nyt ynt t^{ri}
 hollgyfuoethaó c. namyn vn hollgyfuoethaó c. Sef
 yó [139] hynny vn yó holl allu y^{tr}. ac velle duó
 yó^z tat. aduó yó^z mab. aduó yó^z ysp^{er}yt glan.
 ac eiffoes nyt ynt t^{ri} duó. namyn vn duó. ac
 arglóyd yó^z tat. ac arglóyd yó^z mab. ac arglóyd
 yó^z ysp^{er}yt || glan. ac eiffoes nyt ynt t^{ri} arglóyd.
 namyn vn arglóyd. Sef yó hynny vn yó eu har-
 glóydiaeth hóy. ac vāth hynny megys yn kymellir
 ni o gristonogaól óironed ygyffessu ac yadef arneilltu
 vot ytat yn duó ac yn arglóyd. ar mab yn vn
 duó ac yn arglóyd ar ysp^{er}yt glan yn vn duó ac
 yn arglóyd. velle ygóherdir yni tróy greuyd
 kyffredin gristonogaeth dyóedut vot y^{tr} duó neu t^{ri}
 arglóyd. Ytat bellach odefnyd nev oallu neb ny
 wnaethpóyt. ac ny ch^zéoyt. ac ny aanet. Ymab
 hagen aanet o^z tat ehunan. ac ny wnaethpóyt.

ac nychiēyt. yz ysp̄yt glan adeuth ac adeilaōd oztat ar mab. ac eiffoes nywnnaethp̄yt ef. ac nychiēyt. ac ny aanet. ac vāth hynny yny dāindaōt honn. nyt oes dim gynt noe gilyd. ac nyt oes voe na llei noe gilyd. namyn yz holl teir p̄rfon gogyfuoet ynt agogymeint. ac vāthhynny megys ydyōetp̄yt vchot arydechāev. yz vn duō yny dāindaōt. ar dāindaōt ynyzvn duō. adylyir yenhrydedv. Ac vāth hynny p̄ybynnac avynnho yachav yeneit ae gozff yntragyōydaōl. Reit yō idaō kredu val hynn yny dāindaōt. .

¹ chyt ahynny aghenreit yō ybop dyn. omyn
 A kaffel yechyt. agōaret tragyōydaōl oe eneit. kredv kymryt oieffu g^{ri}ft an harglōyd ni. knaōt ac eneit dyn ymrv yzarglōydes veir yōir vam ef. || Ahitheu val kynt yn vozōyn pob amfer. Ac vāth hynny yn hyaōngret ni yō kredu yn callonnev. ac adef ar yn tauodev bot ieffu g^{ri}ft yn duō ac yn dyn ac yn vab duō. ac aanet o rym ac anyan ytat kynn yz holl oeffoed heb dechāeu arnaō. ae aeni yn dyn oanyan yvam. ynyz holl oeffoed yn duō p̄rffeith. ac yn dyn p̄rfeith. oeneit fynnhōyzaōl dylyedus. achnaōt dynyaōl idaō yn p̄rfon seuedlaōc gogyfuoetint ae dat obleit dōyolyaeth. allei noe tat obleit dynyolyaeth. Achynn [140] bo gōir duō ef agōir dyn. eiffoes nyt dev ef. namyn vn duō. ieffu g^{ri}ft. nyt yzmynet dev troi ydōyolyaeth ygknaōt.

¹ The rubricator has neglected to draw his initial; the space provided for it has only the small A written by the scribe for the rubricator's guidance.

namyn oachos kymryt ovab duó attab ef ydynyolaeth yn vn p^{er}fon ac ef. megys pei plennyt keing oryó bñenn ymyón pñenn arall. Ac vñth hynny vn ieffu g^{ri}ft yfyd úir duó agúir dyn. nyt yz kymyscu ydev anyan yn vn anyan. namyn oachos bot ydóyolaeth aedynyolaeth yn vn p^{er}fon. kannys megys ybyd vndyn oeneit dylyedus achnaót. velle oduó adyn ymae vn ieffu g^{ri}ft yrhónn adiodefuaót aghev yz yn gúaret ni. ac odyo anreithab vffernn. æ gyuodi oveiró yn vyó yny trydydyd. æ yfgynnv ar nefoed. ac yn eisted ar dehev duó dat hollgyfuoethaóc. ac odyo ydaó yvarnnv ar vyó ac ar veiró. ac yna ykyuodant yzholl boploed meiró yn vyó yny cozffoed yz varnn. Ac yna y||byd reit ybaóp talu dylyet oe weithæt p^{ri}aót. Arei aodióeder aryda aant yuuched tragyóydaól. Arei ereill arydaóc aodióeder ac alycam aant yz tan tragyóydaól. Ahynny agreedir ynóir. [141]

PY DELW Y DYLY DYN CREDV Y DUW

Ynymod hónn ydysgir ydyn py deló ydyly credv yduó. Acharu duó. Achadó ydegeir dedyf. ac ym|moglyt rac yfeith pechaót marbaól. Ac erbynnyeit Seith rinóed yz eglóys yn enryded^{us}. Agónneuthur feith weithæt ydzugared yz goblóyaó nef idaó yntev.

PAŵl eboſtol adyſeit na ellir ragkbod yduŵ heb ffyd. ac vāth hynny. llyma val ymae ac ydyly dyn credu. Credubot ytat ar mab aryſpāyt glan yn vnduŵ teir p^{er}ſonn. Credu yā vn duŵ hōnnŵ. krev affurueid|daŵ nef adayar ac yfyd yndunt ynhollaŵl oɡreaduryeit aŵelir ac arnyŵelir. Ac ef yfyd yn cadŵ ac ynn amdiffynn. ac yn tyŵyſſaŵ. Credv dyuot vn mab duŵ hollgyuoethaŵc ymrŵ yā aglŵydes veir æe eni yndyn. Abot meir yn vorŵyn kynn eſcoz agŵedy. Credv yā ieſſu g^{ri}ſt hōnnŵ aanet oveir wyāy. dyodef ohonaŵ ydodi ar p^{re}enn croc yārydhav plant adaf ogeithiŵet vfferenn. æe varŵ æe gladv adifgynn yeneit yanreithaŵ vfferenn. oz etholedygyon aoeddynt yndi. Ytrydydyd ykyuodes oveirŵ yn vyŵ. ar deugeinvettyd gŵedy hynny ydyſgynnaŵd ar nefoed. || Ac decuettyd gŵedy hynny yd anuones yā yſp^{er}t glan ar y ebeſtyl æe diſgyblonn aoeddynt yggyt ygkaeruffalem. Credu yā ieſſu g^{ri}ſt hōnnŵ rodi medyant agallv yā ebeſtyl. Athāŵydunt ŵyntev yvādolyonn p^{re}eladyeit yā eglŵys ygaethav. ac yrydhav eneidev ypobloed obop ryŵ pechaŵt ar avei arnunt. ahynny trŵy rinŵedev yā eglŵys. Credu dyuot paŵb yny gnaŵt. æe dyuot rac b^{re}onn c^{ri}ſt dydbāŵt. ac yna barnnv ar baŵp herŵyd yweithæt p^{re}iaŵt. Arodi nef yn tragyŵydaŵl yā ſaŵl aehaedo. ac æe gobāŵyho. ap^{re}hennv vfferenn yāſaŵl æe haedho. [142]

GWedy cretto dyn ynffydlaŵn yduŵ trŵy Gypynckev hynn. haŵd vyd gantaŵ garu duŵ. Allyma val ydyly ef ygaru. Dyn adyly carv duŵ

yn voe noe eneit ehun ae gozff. Ac yn voe no dyn o2 byt oll. Ac yn voe no da p^{re}ffennaol ybyt oll. megys ybei bell gann dyn colli da p^{re}ffennaol ybyt oll. acholli kedymeithas dynyon ybyt oll. Adiodef pob ry6 argy6ed. Athemyc o2 aellit ywn-neuthur ar ygozff. Adiodef pob ry6 aghev g6arad-6ydus nog6neuthur pecha6t mar6a6l. nev godi du6 oevod. nev dan6ybot ida6. Guedy du6. dyn adyly caru yeneit ehun yn voe no dim. Aguedy yeneit ehun || eneit ygymoda6c. Aguedy hynny ygozff ehun. Aguedy ygozff ehun. ko2ff ygymoda6c. Sef ydyly dyn pucha6 yeneit acho2ff ygymoda6c. caffel kyffelyb da ac a rybucheit ygaffel oe eneit ehun ae gozff. Ac y2 keiffa6 gann dyn carv du6 yn voe no dim. ae gymoda6c megys ehun yg6naethp6yt y2 ysgrythur lan.

GWedy cretto dyn yn ffydla6n. acharv du6 yn voe no dim. ac yny mod ydylyho ygaru. ha6d ganta6 6nneuthur gozchymynnev du6. Sef y6 hynny erbynnya6 ydegheir dedyf. ae cad6 ynn ffydla6nn. Achynntaf o2 dedyf degeir y6. Na vit ytt geu d6yeu. yny geir h6nn6 yd eirch du6. nawneler rinyev. nac arfanghev. nachyfuar6ydonn. nas6ynev. g6ahardedic gann y2 egl6ys catholic yg6neuth^{ur}. Eil geir dedyf y6. nachymer en6 du6 yn o26ac. ynygeir h6nn6 yg6ahard du6 pob ry6 annvdon. ac ouerl6. T2ydyd. G. D. y6. doet yth gof gyffegrv dy6 sul. yny geir h6nn6 yd eirch du6 ydyn nawnel ef 6eith nae annyveil. nae was. nae vo26ynn. na pecha6t mar6a6l yndyd sul. nev dyd

gŵyl aŵahardho yz eglŵys. kanys yny dydyeu arbennyc hynny ydylir guediaŵ. agolochŵydaŵ. agŵneuth^{ur} gŵeithædoed ydugared. Pedŵeryd. G. D. henryda dyvam. athat. yny geir hŵnnŵ yd eirch duŵ ydyn ŵneuthur diŵall waffannaeth trŵy vffylltaŵt. ac || ennryded yvam ae dat. Achyfflyb waffannaeth adily dyn [143] ywnneuthur ahŵnnŵ. oe bælæt ae periglaŵz. ac ydat knaŵdaŵl nev yvam. Pymhet G. D. yŵ. na lad gelein. ynygeir hŵnnŵ yd eirch duŵ ydyn na ladho ae laŵ nac oe arch nac oe gynghoz nac oe annoc nac oe yftryŵ nac ogytffynnyaŵ. narodi ehofynndza yamdyffynn lleidyat. Ac yny geirhŵnnŵ heuyt yd eirch duŵ ydyn na wnel argyŵed ar gozff dyn oe daraŵ nev oedoluryaŵ nev ygarcharv. Ac yny geir hŵnnŵ ydeirch duŵ ydyn na dycco ymbozth na da dnyon tlodyonn. Sef yŵhynny trŵy dŵyll nev trŵy gamŵed. ac na atter dnyon tlodyonn yvarŵ oneŵyn ac eiffev. ac nachattŵo dyn lit odigaffed gantaŵ vzth ygymodaŵc. Whechet. G. D. yŵ. na wna odineb. duŵ aeirch yny geir hŵnnŵ na bo kytknaŵt rŵg gŵz agŵæic odieithyz p^{ri}odas. kannys kyntaf kreuyd aŵzuc mab duŵ vv p^{ri}odas. achynnt uu ykreuyd hŵnnŵ noc offeiryat. Seithuet. G. D. nadŵc kam tyftolyaeth. duŵ aeirch. yny geir hŵnnŵ na chadarnnhao dyn kelŵyd trŵy tŵng. trŵy ycolletto ygymodaŵc oe da pæffennaŵl nev oe glot. Wythuet. G. D. yŵ. na wna ledzat. yny geir hŵnnŵ ydeirch duŵ ydyn nadycco da ygymodaŵc oeanuod. nac ytreis nahep ŵybot idaŵ nac oe gymell nac o tŵyll

nac o ocky. || Naðuet. G. D. yó. na hóennycha na thir. nathy dygymodaóc. Sef yó hynny tró dóyll nev gamóed. Decuet G. D. yó. na hóennycha óeic dygymodaóc. nae óas nae voíóynn nae annyveil. Sef yó hynny: na hóennycha da kychóynnaól dy gymodaóc tróy dóyll. nev dáoý gamóed. . . .

GWedy kattóo dyn ydegeir dedyf. Reit yó idaó ymgadó rac gónneuthur nev gytffyn-nyaó yn vn oí seith pechaót maróaól. Achynntaf pechaót ohonunt yó. Syberóyt. ymryvygu ody nynygevdáót. ácheiffaó ymdyíchael yn vch noc ydylyho. nev ymgyfuartalu ac vch noc ef. nev tremygu ygystaldyn. nev avei is noc ef. Acheingev yí pechaót hónnó ynt. ánnvfylltaód. Góarthav dyn. nev ytremygv. Gónneuthur huffed ogreuyd. nev opechaót. bot ynryuygus yí golut bydaól. neu yí boned nev [144] gampev da. ár kyffelyb weith-íedod. Eil pechaól maróaól yó. kennvigen. Sef yóhynny bot yndíóc gann dyn. góelet ygymodaóc yn kynyddv ar da bydaól nev gampev da. nev greuyd. neu vot ynllaóen gantaó góelet gofuut. nev díóc yn damóeinaó idaó. Tídyd. pechaót maróaól yó. digaffed. Sef yó hynny. kadó ody lit agóennóyndía yn erbynn ygymodaóc oachos collet nev gam ánelit idaó. ácheiffaó ymdial ác ef ar díóc tróy eir nev óneithíet || Petóeryd pech'. m. yó. llesged adiogi. ácheigheu yí pechaót hónnó ynt. yfcaeluffaó góaffannaethv duó ynyr amfer ydylyho dyn yóneuthur nev y gyíchv. Toíri godunet.

peidað aphenyt adottei yp^{er}iglað arnnað. Anno-
beithað am dɔgared duð. tristav yɔ colli da bydaðl
neu dynyon ar kyffelyb weithædoed. Pymhet. P.
m. yð. agaðider. achebydyaeth. Sef yð hynny.
whennychv odyn nev geiffað da bydaðl moe no
digaðn. Sef yð digaðn dyn yvøyt aediaðt aedillat.
med selyf doeth. Neu gøedy caffei dyn da bydaðl
ygaru yn oɔmod. nev vot ynllað gayat ymdanað.
acheinge v yɔ pechaðt hynny ynt treis. Alledɔat.
ac ockyɔ. Aphob tøyll gyfneðit oɔaðnel dyn ac
arall. Chøechet. P. m. yð glythineb. Sef yð
hynny kymryt odyn o achos digriuðch knaðaðl
bøyt nev lyn moe no digaðnn. Acheinge v yɔ
pechaðt hønno ynt. keiffað odyn tra deðtluffrøyd.
nev tra chyðeirdeb, arvøyt neu lyn ygymryt goɔmod
ohonunt trøy ybei oɔthɔm arygoɔff nev aryeneit.
Neu hyt ycollei yfynnhøyæv. nev nerth ygoɔff.
nev gymryt bøyt nev lynn kynn offeren dyð ful.
nev dydyev gøylev arbennyc. nev yn vynychach
noc vn ðeith yn dydyev katkoæv. Amivilaev yfeint.
ar garaðys. || Seithuet. P. m. yð. godineb. Seith
yð hønno gøeithret kytknaðt røg gøɔ agøæic
ynampɔiaðt. nev eøyllys ar ðeithædv. nev gøæic
adyat. toɔri p^{ri}odas. nev voɔøyndaðt. treiffað gøæic.
pechv yn erbynn kyðydiaeth nev greuyd. nev
adyn diofuredaðc. nev adyn ac vɔddev kyffegredic
arnað. neu achrefydyn pɔoffeßaðl. nev bechv yn
erbyn annyan adyn nev. ac annyveil. [145]

YR medyginaethv eneit dyn oɔ seith pechaðt
marðaðl. yrodes duð seith rinðed ynyɔ egløys.

nyt amgen ynt. Bebyd efcob. Abedyd offeirat
 yngyntaf oll ohonunt. Asegysffyc. Penyt. Anghen.
 vıddev kyffegredic. Aphıodas. Sef yó rinöed
 ybedyd. bot ynvaddeuedic diboen ydyn yhall
 pechodev góedy bedyd. Aheb vedyd nyt oes ffoıd.
 nagobeith ydyn caffel góaret. na nef. Ac oachos
 hynny. duó oe vaóı dıugared arodes medyant.
 A gallv ybop ryó dyn yvedydyaó rac perıgyl aghev.
 Eıl rinöed yó. bedyd efcob. Ahónnó arodir ydyn
 yı kadarnnhav yffyd. Ae grıstonogaeth gantaó.
 Ac orin ybedyd hónnó. haós vyd idaó vıthlad
 ykythıeul yvıthaó. Ac ymgadó rac pechodev.
 Tıydyd. R. yó segysffyc. Sef yó hónnó coıff crıst
 ynhollaól oeneit. Achoıff. Adóyóolyaeth megys
 ymae yny nef. Ahynny oll dan lió ybara ar góın. ||
 Ahónnó arodir yı tagnouedv duó apechadur. Ac
 yı rydhav eneit dyn obechaót maróáıl. Pedóeryd .
 R. yó (peneit)¹ penyt. Sef yó hónnó. poeni odyn
 oarch yperıglaóı tróy góbyl edıueıróch. Achyffes
 lan. Ac ynn teir rann ydoosperthir penyt. nyt
 amgen. yn wedi. Ac yn vn pıyt. Ac yn gardaót.
 megys dyn agodho duó otoıri yozchymynnev.
 góneuth^{ur} ohonaó yntev ypynckev hynny tróy
 edıuaróch. Achyffes lan. Góediet ar duó ygaffel
 ydıugared yn lle ydıgrıfuóch agymerth yntev yny
 pechaót. Poenet dyn ygoıff tróy vnpıyt. Aphe-
 rerındodev feint. Agóeithıedodet gobıóyus. Ac
 oachos na óyr dyn bot yn gymeredic gann duó

¹ The letters in brackets are faint, and were doubtless meant to be deleted by the scribe.

yŵedi nev yŵeithret. rodet gardodev oe da pŵessenaŵl yz enryded yduŵ yz gŵediaŵ. ac yz penydyaŵ dzoŵtaŵ. Pymhet. R'. yŵ. aghennv. Sef yŵ hynny doddi oleŵ kyffegredic ar dyn ynygleuyt perigl^{as} yd aghennyt dyn trŵy leindit uuched. madeuedic vyd idaŵ yn hollaŵl ypechodev marŵaŵl. ar neillpeth adyŵedir ydamŵeinaŵ idaŵ. ae dyuryŵŵaŵ oaghev. ygaffel¹ yechyt ar vyz amfer. Adyn adylyir yaghen-nv ygynifer gŵeith ydygŵydo [146] ymyŵn cleuyt periglus. Chŵechet. R'. yŵ. vzddeu kyffegredic. Sef yŵ hynny. teilygdaŵt amedyant yŵaŵŵannaethu duŵ. arinŵedev yz eglŵys. Seithuet. R'. yŵ : p^{ri}odas. ahonno || awnnaethpŵyt yz dibechv kytknaŵt rŵg gŵz. agŵzeic. ac yz ennill plant ywaŵŵannaethv duŵ.

GWedy gŵyppo dyn nerthoed agrymyant rin-gŵedeu yz eglŵys. ac aruer ohonunt trŵy perffeithzŵyd. dylyed^{as} yŵ idaŵ ŵybot Seith weithzet ydzugared yz gobzŵyaŵ idaŵ nef. Sef ynt ygŵeithredoed hynny. Rodi bŵyt yneŵynaŵc. Diaŵt ysychedic. lletty ybellynnic. Dillat ynoeth. Gofŵy claf. Rydhav carcharaŵz. Claddv ymarŵ. Ac arnyallo gŵnneuthur yseith ŵeithzet hynny yn gozffozaŵl. kyghoŵ yŵ idaŵ ygann yseint gŵnneuth^{ur} ypvmb gŵeithzet hynn yn yŵpzydaŵl. kyghozi annoeth ae leŵŵav. achŵŵpi enŵir yz dyŵcu. Aphob t^{ri}ŵt galarus ydidanv. kyt doluryaŵ agŵann trŵy ygarŵ. athzŵs pob aghyŵnerthus gŵann gŵediaŵ ar duŵ ydzugarhav vzthaŵ. [147]

¹ Read *ae kaffel*. The scribe wrote *ae* in the margin, and a caret before the *g*; but omitted to delete the *y* and to correct the *g* into *k*.

PWYLL Y PADER O DULL HU SANT

llyma pŵyll ypater ae dyall val ydyŵeit hu
sant.

HV sant oseint victor ymparis adyŵeit owedi
ypader val hynn. Gann ymdiret ygallŵn
ŵediaŵ megys meibon. yrei¹ ytat. yzrei ydyŵgŵys ef
ŵediaŵ val hynn vdunt. Pater noster qui es in
celis. Sef yŵ pŵyll hynny. yn tat ni yzŵnn yfyd
ynynefoed. seith arch yfyd yny pater megys
ydyŵetpŵyt vchot. yny obzynhom nynhev caffel
trŵy yrei hynny feith dŵnyev yz yŵpzyt glan.
Athzŵy yfeith donnyev hŵny. || seith nerthoed yz
eneit val ygallom nynhev trŵy yseith nerthoed
hynny. ynryd mynet yŵzth yfeith pechaŵt marŵaŵl.
adyuot aryfeith gŵynvyuedigrŵyd. Seithryŵ pe-
chaŵt marŵaŵl yfyd. yrei ymaent achos adefnyd
yzholl pechodeu ereill oll. Sef ynt yseith hynny.
gogelent baŵp racdunt. nyt amgen. Syberŵyt.
kyghozueint. Irloned. Tzistit bydaŵl. nev lesfed
gŵnneuthur da. nev waranda da. nev dyscu da.
Pymhet pechaŵt marŵaŵl yŵ. chŵant. achebyd-
yaeth. Whechet yŵ. glythineb ameddaŵt. Seith-
uet yŵ. godineb. Yrei ayspeilant dyn ogaryat
duŵ aholl nerthoed duŵ. ac odonnyev yz yŵpzyt
glan. Ypedŵared ohonunt aboena yz yŵpeiledic.

¹ The letters *yrei* are faint, and probably to be merely omitted, as *gŵediaŵ* need not be followed by *ar* in Ml. W.

Ypymhet. avórw yzyspeiledic yngróydíat. Yhóechet adóyll y cróyddíat gótholedic. Seithuet asathíá ac adielóha ytóylledic. Syberóyt adóc duó ygann dyn. kyghozueint adóc ygyfneffaf ygantaó. Irrlloned adóc dyn racdaó ehun. kanys amlóc yó named irllaónn arnaó ehun. Yzyspeiledic obop da ayspeilir val ydyóetpóyt vchot. kannycheiff ef leóenyd yndaó ehun. nac ynduó nac ynygyfneffaf. Tíróy dístít ypoenir ef heb dim llyóenyd. Yn neffaf yhónnó ydaó chóant yzhónn avórw ypoenedic ygeiffaó lleóenyd yny petheu bydaól. kann colles yspíydaól leóenyd aoed [148] ynygallon. kanys annyanaól yó ylleneit nadigaónn vot heb ryó leóenyd ae ynybythónn ae rac llaó. Ynneffaf yhónnó ydaó glythineb yzhónn alufc ac atynn ybízit chóannaóc achubedic yny pethev traghedic odieithyá hyt ar oímod bóyt adiaót. Yn ol hónnó yn díóethaf oll ydaó godineb yzhónn agethíóa. ac aestóng ytóylledic ygethíóet pechaót. víth hynny tróysyberótyhóydda ygallon. tróy gyghozueint ygóyhóa. tróy irlloned ytyí. tróy trístít ybízíir. tróy gebydyaíæth ygóefgerir. tróy lythni ybutreir ac ygólychir. tróy odineb yfethízir. megys yn llóch hyt yá eigyaónn. Ywedi gynntaf oí pader adodir ynerbynn Syberóyt. pann dyóetter. Sanctificetur nomen tuú. Sef yó póyll hynny. kadarnnhaer dy enó ti arglóyd. val ybych dat ti yni. Anynhev ynveibon ytitheu. val ybo arnam dyofuyn ti athgaryat ath enryded yny ymhoelom ní attat ti tróy vfuyllídaót. megys yd ymydaóssam ath ti. Tíróy syberóyt yny óedhonn

yrodir daŵn. yſpſyt. ofuyn ydyn. Tſŵy yz yſpſyt
 hŵnnŵ ydyŵedir ar vſylldaŵt. yny gaffo yzvfud
 teyſnnas gŵlat nef trŵy vfuydaŵt. yzhŵnn agolles
 ysyberŵ trŵy syberŵyt. megys dyŵeit c^{ri}ſt ynyz
 evegyl. Gŵynn ybyt yz henghennogyon vfyd.
 kanys ŵyntev biev teyſnnas gŵlat nef. Yr eil ŵedi
 yfyd yn erbyn kghoſueint. Nyt amgen. Adueniat ||
 regnum tuum. Sef yŵ hynny. doet dy teyſnnas
 ti arnnam ni megys ymae yny nef. yny dayar.
 Pŵybynnac aarcho velle. kyffredin ybaŵp aeirch.
 kannys yechyt paŵb yŵ teyſnnas nef. Ac aarcho
 velle cas vyd gantaŵ kyghoſueint. yz "honn ŵedi"¹
 yrodir yſpſyt gŵaredogrŵyd. yzhŵnn aardymhera
 callonn parth ac arybuched da yny del aruedyant
 daear yrei byŵ. Ac yna ydamvna ygŵar digynhēnus
 dyuot paŵb ygyt ac ef. Ydzyded ŵedi oſpader yfyd
 yn erlloned.² panndyŵetter. Fiat uoluntas tua ſicut
 in celo & in terra. Sef yŵpŵyll hynny. bit arnam
 dyŵyllys ti megys ymae yny nef ynydayar. Yneb
 aaeirch velle nymynn gynnhennv nachyffroiar dŵc
 yny gallonn. namyn dangos bot idaŵ ef pob [149]
 peth aragho yvod ac eŵyllus duŵ. yr wedy honn
 yrodi yſpſyt gŵybot ynydel ydyfcu ygallonn. ac
 yadnabot ydoluryaŵ dŵy ymae yny adef. ac
 ynannoc ypechaŵt. aphybethbynnac agarho oda
 ymae odzугared duŵ idaŵ. vſth hynny trŵy edi-

¹ Read *yz Gedi honn* ; the accent marks mean 'transpose'.

² Read *yn erbyn irlloned*. The scribe wrote the first stroke of the *b* too near the *r* and turned back to write a small *r* above the other to make it plain ; then he took the beginning of the *b* for the *l* after *r* in *irlloned* ; and went on.

uarŏch irloned ahed|dychir ac aedeŏir arŏir lleŏenyd
adidannwch. ~ vrth hynny ydyŏeit c^{ri}ft ynyz euegyl.
Gŏyn eubyt yrei agŏynnant ac adoluryant yma.
kannys ŏyntŏy ohynny adidenir rac llaŏ. Ypedŏared
ŏedy yfyd yn tryftit. Sef yŏ yŏedi honno. Panem
nrr' cotidianum da nob' hodie. Sef yŏ pŏyll hynny ||
Dyzo ti yn bara peunydyaŏl. Sef yŏ ytriftit hŏnnŏ.
blinder bŏyt gyt ac afuleŏenyd callonn. ac eneit
Ahynny auyd pann vo bŏyt ac eneit ynychŏerŏ heb
ŏhennychu da tragyŏydaŏl. yna ymae reit yz eneit
claf ŏaret. Ae gyŏeiraŏ ovyŏn. vŏth hynny yryd
duŏ yz yspŏyt kedernyt hŏnnŏ adŏychauo yz eneit
yny vo kryfuach ydamunho poŏth tragyŏydaŏl.
Ar yspŏyt kedernyt hŏnnŏ aennynn callonn dyn
ychŏennychv yŏironed. vŏth hy|ynny ydyŏeit c^{ri}ft
yny euegyl. Gŏyn ybyt yrei avyd sychet aneŏyn
arnunt odamunhaŏ yŏironed. kannys yrei hynny
agaffant elchŏyl ykyulaŏnnder obop melyfter nef-
aŏl. Ahynny yntragyŏydaŏl. Pymhet ŏedi yfyd
yn erbyn chŏant achebydyath. Sef yŏ honno.
Dimitte nobis debita noŏtra ŏicut & nos dimittimus
debitoŏib^{us} n'ris. Sef yŏ yŏtyz ygeireu hynny.
madeu di arglŏyd yn pechodeu yni aŏnaethamyth-
erbynn. megys ymadevn nynhev yereill oth dŏu-
gared dithev yzhŏnn aŏnaethant yn herbyn nynhev.
ac yŏedi honn yrodir rat. ac yspŏyt. kynghoŏ. yz
hŏnn adyŏc yni trugarhau vŏth ereill yny obŏyhom
ac ygobŏynhom nynhev caffel trugared gann duŏ.
Ac herŏyd hynny ydyŏeit ieffu grift ynyz euegyl.
Gŏyn eubyt yrei tru||garaŏc. kannys ŏyntŏy elchŏyl

agaffant trugared. Yhŵechet wedi yfyd yn erbynn
glythni. Oꝛ honn ydyŵedir. Et ne nos inducas
in temptat[i]o[n]em. Sef yŵnt pŵyll ygeireu hynny.
nadŵc ti ni ympꝛouedigaeth. Sef yŵ hynny. nat ti
ni yn gel[lyon] [150] trŵy gytſynnedigaeth didannŵch
pechaŵt marŵaŵl. Yꝛ wedi honno yrodir. rat.
yſpꝛyt. Adyall. yny vo ybŵyt agadarnnhao yꝛ
eneit. Sef yŵhŵnnŵ. ymadiaŵd duŵ. yn gŵahard
ychŵant odieithyꝛ. ac velle ny digawŵn eiffyŵedic
gnaŵt gozuot ardyn. vꝛth hynny ieffu gr[ist] ehun
aŵthebŵys yꝛ kythæul pann ŵelas bot neŵyn ar
gr[ist] gŵedy yꝛvnpꝛydyaw ōhonaŵ deugeinos adeugein
pꝛyt yꝛ hŵnn aannoges idaŵ toꝛri neŵyn ygoꝛff gann
ŵneuthur bara oꝛ mein. Acyna ydyŵat ieffu. nyt
ymara ehun heb yduŵ ymae buched dyn. yny
dangoffei ef yn amlŵc pꝛyt pann poꝛthir eneit dyn
oꝛbara oꝛ mein. Sef yŵ hŵnnŵ. rat. Amelyſter.
Acharyat. Aphann gaho yꝛ eneit chŵeith arybara
hŵnnŵ. bychan ypꝛydera erbyn yꝛ amfer auyd rac
llaŵ. vꝛth hynny yn erbyn glythni ymae. dyall. ac
yſpꝛyt. yꝛhŵnn aŵna llygat yꝛ eneit yngyngraffet.
Ac yn gynnoleuhet. Ac yngynlanet megys yganer
oꝛyſpꝛyt deall gleindyt callonn yꝛ hŵnn aobꝛyn
gŵelet duŵ. || Megys ydyŵedir ynyꝛ euegyl. Gŵynn
ev byt yrei glan ycallonnev. kannys yrei hynny
racŵyneb aŵnelant duŵ. Seithuet ŵedi adodir yn
erbyn godineb. Set libera nos amalo. Sef yŵ pŵyll
hynny. Rydhaa di ni arglŵyd ygann ydꝛŵc. Doeth
fynnhŵyr^{us} yŵꝛ neb aeirch ryddit yꝛ hŵnn yrodir rat
ac yſpꝛyt bydaŵl. Ydoeth hŵnn a rodir pann gyn-

nvlllo bȳt ehun yn hollaŵl ovlas yspȳdaŵl velyſter
 trŵy damunet petheu nefaŵl. Ac velle ny weſkerir
 ac nywneir dyn yn ryd trŵy eŵyllus adamunet
 ygnaŵt vyth. vȳth hynny yn erbyn didannŵch
 odieithyr yrodur didanŵch yspȳdaŵl ovyŵyn ynyȳ
 eneit. Ac ynyveint vŵyhaſ ydechȳeuho yspȳdaŵl
 vȳt caffel blaſ ar ŵybot idi ehun. ynyveint honno
 y|ytremycca knaŵdaŵl velyſter. Ac velle pann vo
 bȳt dyn yn tangnouedus. Ac nachŵennycho dim
 bydaŵl odieithyȳ. Ac velle yspȳt doethineb agych-
 ŵyn yny gallonn yardymheru ychŵant odieithyȳ.
 Ac ygyŵeiraŵ tangneued yndi ehun ynygynnvllher
 ymedŵl ar bȳt ar lyŵenyd yspȳdaŵl myŵn ygallon.
 Aherŵyd hynny ydyŵedir ynyȳ yeuegyl. Gŵynn
 [151] eu byt yrei tagnouedus yny callonnev.
 kanys yrei hynny rac ŵyneb agerir yn teȳnas nef
 rac bȳonn c^{riſt} arglŵyd lle ymae lleŵenyd tragyŵydaŵl
 heb tranc aheb oſffenn. ameN = ||

RINWEDEU GWARANNDAW OFFEREN

Pvmp rinŵed offerenn ſul ynt yrei hynn. kynntaf
 ohonunt yŵ. bot yn hŵy dyhoedyl aruod
 pob offeren vyth aŵarandeŵych. Eilyŵ. madev
 dyuŵyt amryt oȳ ſul ygilyd. Tȳdyd yŵ. madev
 dy(v) pechodev oȳ Sul ygilyd. Pedŵeryd yŵ.
 agerdych ygyȳchu offeren ſul bot yngyſtal itt aphei
 afroditt oȳef dy tat yn dirdaŵn yduŵ. Pymet yŵ

ot adyn yŷpurdan goŷffŷys ageiff yngyhyt aphob
 offeren aŷarandao. Rinŷedev gŷelet coŷff c^{rist} yŷ
 yrei hynn. pann ganer offeren. madeu it dyvŷyt
 amryt ydyd ygŷelych. Dy ymadŷodyon diffŷŷyth
 nychoffeir yt. Anudonev annŷybot nythgerydir
 ohonunt. Nydaŷ aghev deiffyuyt yt ydyd hŷnnŷ.
 Oŷbydy varŷ ydyd ygŷelych bŷeint kymunaŷl avyd
 arnat ydyd hŷnnŷ. ahynny achos kymryt ybara
 offeren. Tŷaŷerendŷych offerenn sul ny hennhey
 kyhyt ahynny. Pob cam agerdych ygyŷchv dy
 offerenn sul. aghel ae kyfurif yt. Ac am bop cam
 gobŷŷy ageffy. Nythŷic dŷyc yŷŷŷyt ygŷt athi ytra
 vych yn kyŷchv offeren sul.

Oth ogyuarch dyŷful ath ovynnhaf ar dy uvl.

py wnaŷ am offeren sul.

Offeren sul os keed. trŷy ffyd achŷet achŷeuyd.

gŷyn yvyt dy gyŷeithyd.

Oth ogyuaŷch odifuri. ath ovynnhaf trŷy dei||thi.

pywnnaf obydaŷ hebdi.

Obydy hebdi heb lauur arnnat heb anghen.

hyt yŷ wythnos na chŷard wen. [152]

BREUDWYT PAWL EBOSTOL

Breudŷyt paŷl. .

Dyŷ sul dyd detholedic yŷ. ynyŷ hŷnn ycaffŷt
 yny dyd hŷnnŷ yŷ eneideu auont yny poenev
 oŷffŷys yndiboen trŷy leŷenyd. Agŷybydet baŷp
 pann yŷybaŷl ebostol. Ac yvihagel archagel ydan-

goffes duó vdunt vfferenn. Ac yna paól aóelas gyꝛ
 bꝛonn pyꝛth vfferenn deri tanllyt. ac vꝛth y keing-
 hev pechaduryeit ygkroc. Rei onadunt gyꝛ bleó
 yppenew. Ereill gyꝛ eudóylaó. Ereill gyꝛ eu
 buantew. Ereill gyꝛ ytauodeu. ac ereill gyꝛ
 ybꝛeicheu. Ac yna ygóelas paól ynllle arall ffóꝛn
 yn llofki. aseith fflam amlíó ynkyuodi ohonei.
 allaóer yny poeni yndi. ac yngkylch yffóꝛnn yd
 oedynt seith pla. kynntaf oed eiry. ar eil oed tan.
 ar tryded oed ia. Pedóared oed óaet. Pymhet
 oed seirff. Chóechet oed mellit. Seithuet oed
 dereóant. Ac yꝛ ffóꝛnn honno yd annvonir eneidev
 pechaduryeit ny wnelont eupenyt yny byt hónn.
 Rei ohonunt ynóylaó. ereill yn vdaó. Ereill
 yncóynaó. Ereill yn keiffaó yhagev ac nys keffynt.
 kanybyd maró eneit yn tragyóydaól. vꝛth hynny
 lle ofuynaó yó vfferenn ynllle yma tristóch heb
 leóenyd. adolur tragyó||yd. Ac amylder odagreu.
 achóynnvan callonn. ac oeruel maóꝛ dꝛóy losge-
 digaeth eneideu. Yno ymae rot odan amil oyꝛd
 arnei adiefuyl ae try vnóeith beunyd. ac ar bop
 góeith yllofkit mil oeneidev. . Odyna ygóelas paól
 avon aruthyꝛ yn llaón obꝛyfuet kythꝛeulic. megys
 pyfcaót yny moꝛ ynlllygkv eneidev pechaduryeit
 megys bleideu yn llyngkv deueit. ac ar yꝛ auon
 honno ydoedbont yd aei yꝛ eneideu kyfyaónn idi
 yndidꝛamgóyd. ac eneideu ypechaduryeit adyg-
 óydynt yndi. llaóer yfyd obꝛeffóylvaeu dꝛóch yn
 vfferenn. megys ydyóedir ynyꝛ euegyl. Róymóch
 óynt yn fagleu oe llofci. [153] yno ypoenir kyffelyb

gyt ae gyffelyb. godineb^{us} ygodineb^{us}. treifŷy gyt
athæifŷaged. Enŷir gyt aenŷiryon. aphaŷt agerdei
yŷ bont honno herŷyd ygobŷynei. Ac yno ygŷelas
paŷl llaŷer oeneideu ympoen. Rei ohonunt hyt
yglinnyeu. Ereill hyt ybogel. Ereill hyt ygŷeu-
uffev. Ereill hyt yhayleu. Ereill hyt ygŷarthaf
ypennev. yna yd ŷylaŷd paŷl. Ac ygofynaŷd yŷ
angel pŷy oedynt yrei hynny. heb agel yna. yrei
aŷely di hyt y glinnyev aoganant ereill. pann elont
yŷ eglŷyffeu. Arei aŷely dihyt ybogel aŷnaethant
pechaŷt godineb^{us}. Ac nys penytyaffant hyt aghev.
Erei aŷely ti hyt ygŷefuffeu. aoganaffantyn eglŷysev
heb ŷaranndaŷ geireu || duŷ. Yrei aŷely di hyt
yhaeleu alaŷennaffant ogŷympeu ykymodogyon.
Odyna ef aŷelei lle ofynaŷc yn gyfulaŷnn oŷyŷ
agŷŷaged yn knoi ytauodev. llyma heb angel vŷth
paŷl yŷ ockyŷŷyŷ aŷnaethant vŷfur ac ockyŷ. Ac ae
keiffaffant. Ac nybuant trugaŷaŷc vŷth ygŷeineint.
Ac vŷth hynny ybydant ŷy yny poen hŷnn hyt
dydbŷaŷt. Odyna paŷl aŷelas lle arall obop ryŷ boen
yndaŷ. Ac yno ydoedynt moŷzynyon duon pyclyt.
agŷiŷcoed duon pyclyt amdanadunt. Adŷeigeu
tanllyt aseirff. a nadŷed gŷenŷynnic yn doŷchev
amy mŷnyglev. Anaŷ kythŷeul yfŷithraŷc. Achyŷnn
tanllyt arnunt ynyharheilaŷ. Ac yny agkreiffyaŷ.
ac yn dyŷedut vŷthunt. Adnybyd|dŷch chŷi vab
duŷ byŷ ygŷŷ abŷynaŷd ybyd oe ŷerthvaŷŷaet.
Agouyn aŷŷuc paŷl yna yŷ agel pŷy oed|dynt. llyma
heb ef yneb nychedŷis ydiŷeirdeb. Ac abechaffant
vŷth y karant. Ac a toŷraffant ypŷiodas|feu. Ac

aladassant eu plant. ac aebyzryassant ynvōyt yz
 pzyfet. neu ymyōn dōfyz oebodi. nev ygkyfyzgoll
 arall. ac nyōnaethant ypenyt kynnaghev. Odyna
 ef aōelei gōyz agōzaged ymyōn tan a ia. ar tan yn
 llofci y neill hanner vdunt. ar oeruel yny crydv oz
 tu arall. ac yny kryfuachv. llyma heb yz agel
 yneb aargyōedaōd yzymbdifeit argōzaged gōedōon.
 Odyna ef aōelei yn llearall henōz ynrōym rōg ||
 pedōar kythzeul. Ac [154] ynn yntev ynōylyao ac
 ynvdaō. Aphaōl aovynnaōd pōy oed hōnnō. Efcob
 gōallus heb yz anghel yō. nychedōis kyureithev
 duō. ac ny bu diōeir oeir nac ōeithzet na medōl.
 namyn kebyd tōyllōz. acham ryuygus. Ac am
 hynny ybyd arnnaō yntev anneiryf o boenev hyt
 dydbzaōt. Ac yna ydyōat paōl. och. och. och.
 gōae ōynt ypechaduryeit ygeni. Ac yna ydyōat yz
 angel vāth baōl. paham ydochydi paōl. nyōeleifte
 eto nemaōz oboenev vffernn. Ac yna dangos
 pydeō aozuc idaō. aseith ynfeil arnaō. Saf obell
 heb yz angel. kanny elly diodef dereōant ypydeō
 hōnn. Aphan agozet genev ypydeu. ef agyuodes
 dzeōant ohonaō. val ytybygei baōl yvot yn ōaeth
 no holl boenev vffernn. Pōybynnac heb yz angel
 adygōydhō yny pydeō hōnn. nybyd cof ef byth gyz
 bzonn duō. Yrei hynny heb yz angel ny credassant
 yg^{rist} ygōz adiodefaōt anghev yz pobyl ybyt. ac
 nychzedassant kymryt ohonaō gnaōt dyn. na eni
 oveir ōyzy. ac nychymerassant vedyd yn enō duō.
 ac ny thalassant ōy degemhev yz eglōyffev. ac
 atrymygassant ykyfneffeieit. ac ny chymerassant

gymvn ogozff c^{ri}st naeðaet. Odyna ygðelas paðl góy^z agó^zaged yn noethon ðph^zyfet. Anadæd yny bóy^zta. || ðhynny pob vn arðarthaf ygilyd. megys deueit ymyðn phalt. Achyndeðet oed ylle ydoedd- ynt yndað ac o^z nef hyt y(^z góy^z).¹ llað^z. Ac ef aglyðei kóynvan agriduan ac ðyllovein megys taran yny^z aóy^z. Ac ed^zych aozuc paðl obell yv^zthað. ac ef aðelei eneit pechadur yn róym gann seith gyth- æul ðedy^z dóyn y^z að^z honno o^z co^zff. Ac ynteu yngðeidi ac ynvdað. Ac engylyon nef yn lleuein. ac yndyðedut. och. och. eneit truan pybeth ary- ðnaethofti. hyeu medeu vn o^z diefyl. llyma y^zeneit atremygaðd go^zchymynnev duð. æ gyfureithev. Ac yna darllein charty^z æ pechodeu aeweithædoed d^zðc ynyfcriuennedic yndi. Ac ynyvarnv ygkyuy^z- goll. Ar dieuyl ynygymryt. Ac yny anuon y^z tyðyllðch eithaf. ynylle ydoed ðylyað. Ach^zynv danned. ath^zistðch heb leðenyd. Ac yna ydyðat [155] y^zangel. Cret ti baðl pann yð valygðnel dyn yny byt yma ykeiff ef rac llað. Odyna ygðelei ef egylyon yn dóyn eneit mynach góynn oe go^zff. Ac yny annvon y^znef. Ac yna yklyðei paðl llef miloviloed oengylyon yn llaðenhav ð^zthað. Ac yndyðedut. Oeneit detðyddaf byd laðen heddið kann gðnaethoft ebyllus duð. Ac yna dy^zchael y^z eneit gy^z b^zonn duð. ydarllein yðeithædoed da ryðnaethoed. Ac yna yduc mihangel y^z || eneit ybaradðys lle ydoeddynt y^zengylyon yn erbynnyeit y^z eneideu gðiryon. Aðað^z oleðenyd arodassant

¹ The letters in brackets were erased, and are faint.

val pei vot yzheul ar lloer ar nef ar dayar yn kyffroi.
 Ac yna lleuein aozuc ypechaduryeit oꝛ poenev
 adybedut trugarhaa vꝛthym vihagel archangel.
 Athitheu bynnvydedic paol eboſtol eirolóch dꝛoffom
 ar duó. kanys ni aódam ymae tróy ych góedieu
 chóí ykynnhelir ynef ar dayar. bylóch chóithev
 aninhev aóylón ygyt achóí yny dꝛugaꝛhao duó
 óꝛthyóch. Ac yny rodho duó noddua yóch. Alleuein
 aozuc yniuer aoed|dynt yny poenev. alleuein aozuc
 mihagel aphaol eboſtol a millyoed o engylyon
 ygyt ac bynt yny glyóit y llef ynypedveryd nef.
 yndybedut arglóyd gríft trugarhaa vꝛth veibon
 ydnyon. Ac yna ygóelas paol ynef yn kyffroi aduó
 argoꝛon amybenn. Ar niferaoedynt yny|vffernn yn
 góeidi Ac yndybedut. trugarhaa vꝛthym vab duó
 byó goꝛvchel. Ac yna yclyóei baol lef yndybedut
 vꝛthunt. paham naónaethaóchóí dim oꝛda. val
 ygalleóch erchi benndith agoꝛffóys. mi arodet
 arygroc ac apóyóyt yꝛhoellon ymdóylaó. Ac arodet
 ygóenóyn ym oe yvet. Ac am gónanpóyt ar góayó.
 Ac aymrodeis vy hvn y anghev yꝛychbyóyt chóí.
 Achóí||thev geuaóe vuaóch. Alladꝛonn. kebydyon.
 kynghoꝛvynn^{ua}. balch. Adístryó yꝛ eglóyffeu. Ac
 attal degēmev. Aphob amryuael dꝛóe heb óneuthur
 dim da. nac vnpꝛyt nac aluffen. Ac yna ygóſtyng-
 haóð mihagel archangel. aphaol eboſtol amilyoed
 oengylyon gyꝛ bꝛonn duó yadolóyn idaó rodi goꝛffóys
 dyó sul yꝛ eneidev aoedynt ynvffernn. mi arodaf
 heb yꝛ arglóyd ieffu yꝛ [156] mihagel. Ac yꝛ paol
 eboſtol. Ac yꝛ vyn dayoni vy hun oꝛffóys vdunt

oaŕ naŕn dyŕ sadŕnn hyt aŕ pŕim dyŕ llun. Ac
 yna dŕychauel yar ypennev aŕuc etyŕval dŕysŕaŕ
 vffernn. Acerebius ygi. Athŕiftav ynvaŕ. Allaŕen-
 hav aŕuc ynifer aoedynt yn vffernn. Adyŕedut
 ygyt oll. ni ni adyŕedŕn dyuot ti ynvab yduŕ byŕ.
 kan rodeift ti yni oŕffŕys duŕ sul ehun. Ac vŕth
 hynny pŕybynnac ahenrydedho dyŕ sul. ef auyd
 kyfrannaŕc ac aŕffŕys gyt ac engylyon nef. Ac
 yna ygofuynnaŕd paŕl yŕ angel pysaŕl poen yfyd
 ynvffernn. Ar aghel adyŕat petei pedeir mil adeu-
 gein mil achan mil ynriŕaŕ poenev vffernn. Aphed-
 ŕar tauaŕt hayarnn ympenn pob vn ohonunt.
 nyphereynt ynriŕaŕ poenev vffernn. ŕŕth hynny
 pŕybynnac ohonam ni aglyŕho meint poenev cŕŕfo-
 nogyon agkredadŕy. Ameint lleŕenyd yŕ eneidew
 kyfyaŕn buchedaŕl. Ameint adiodeŕaŕd cŕŕft yŕhom
 ni || colli ywaet yn wiryon yŕ caryat ar griftono-
 gyonn. nynhev adylyhem haeddu yvodyant ef val
 ycaffem buched tragyŕyaŕl yn teyŕnas. gŕlat nef.
 [157]

AM GADW DYW SUL

Llyma yŕachos ydeuth baŕ duŕ ynnychplith. A
 methyant aŕych llaur ac arvedŕch oda. Ac ydaŕ
 pobyl ypagannyeit ydodi ych kyŕff ynachubaŕl
 geithiŕet. oachaŕs na chedyŕch dyŕ sul ŕanteid
 bendigedic. yamhlaant ychplith kribdeiledigyon

vleidev. Achón kynndeiraó. Gynt achsoddant yn dyfynnder gofuut. Aminhev aymhoelaf vyóyneb yóthyóch ac yóth ych te oꝛ aónaeth ych dóylaó. Pob kyfuryó dꝛó oꝛ aónaethaóch ynerbyn vy santeid eglóys .i. miae dialaf. Am ach rodaf ynoꝛ-efsgynn alldudyon. Ac achsodaf meggy ysodet gynt. Souir ac ovir. alynkóys ydayar Gynt ynvyó amypechodev. Aphóbynnac adꝛamóyho yle amgen. yn dyd fanteid sul noc ym heglóys i kanys ty owedí yó. nev ypererindodev seint. nev yofuóy kleifon. nev yagklad meiró nevytagnouedv róg digaffogyon. Aónel amgen óbeith yny. megys eillyaó góallt nev varveu. nev ykneifaó. nev olchi pennev. neu dillat. nev bobi bara. neu óeith arall góahar-dedic gann yꝛeglóys catholic yn dyd arbennic sul. Nychaffant gann duó yn dyd nac yn nos yspꝛydaól vendith. || namyn yꝛ emelldith ahaydassant yfyóath. Ami aannvonaf yny tei glefydyev annoꝛffenedic arnunt ac ar yplant. Amall aryhannyueileit. Aphóbynnac adadleuho yn dyd sul. nac avꝛattao. nac aónel amryffonev nev pynckev agkyfuleus. namyn góediaó o eóyllus buchedaól ym henó .i. ac ymheglóys. mi aannvonaf yny plith amryuaelon colledev ynamlóꝛ hyt pannvethont. Góarandaóet yꝛholl pobloed angkrededun. Agóarandaó ti ogenedylyath dꝛó agkyfyaónn. Aryꝛhónn ny mynhy gredu idaó. Bychan yó dy dydyeu. Apheunyd ymae dydydyev athióed yn neffav. Amynhev óyf póyllic vꝛth pechaduryeit dayaraól yedꝛych aymhoelont yóir [158] penyt. Ac ediuaróch.

a chyffes lan. Gŵarannadwet holl pobloed ypraeffent
 narodont ehofyndia ytyghu cam lyein yz vygkaryat
 .i. Nac yamherchi eglwyffev. Nagŷnneuthur lled-
 adev yndyd santeid sul. Achaŷs ydyd hŷnnŷ
 ykyuodes yz arglŷyd ieffu oveirŷ ynvyŷ. Ac yd
 yfgynnaŷd ar nefoed. Ac ymae yn eifted ar deheu
 duŷ dat hollgyfuoethaŷc. Ac odyŷo ydaŷ yvarnnv
 arvyŷ ac ar veirŷ. Ac yn chŷech nyhev ygŷnnaeth
 duŷ. nef. adayar. Ac yffyd yndunt ynhollaŷl
 ogreasuryeit. yrei aŷelir. Arei ny ŷelir. Ac yny
 seithuet dyd ygozffyŷyffaŷd oe holl weithaŷdoed.
 Ac velle ymynhaf y||chŷithev ozffŷys oweithaŷdoed
 bydaŷl paŷb ryd. Achaeth. Achadŷ dyd sul obzŷt
 naŷn dyŷ sadŷznn hyt pann gyfuotto yzheul dyŷ
 llun. Neu vinhev achymelldigaf gyz bzŷon vyn tat
 yfyd ynynef. Ac nywledychŷch ygŷt ami nac ygŷt
 am egely|yonn yn teyznnas gozuchelder nef. Ac
 onny chedŷch gyŷirdeb tu ac at ychalldiaŷonn.
 Achadŷ dyŷ sul yn gyfuodedic dilauur. mi annuon|naf
 tymeŷfloed arnaŷch. Ac ar ychllauur hyt pann
 periclont. ac nachaffoch ymbozth diofuut. Dygwch
 ych degemev yn gyŷir ym heglŷys .i. trŷy eŷyllus
 buchedaŷl. Aphŷynnac nys dycco ydegŷm yngyŷir
 ozda avenffyccyaŷd duŷ idaŷ. ef ageiff bar duŷ ary
 gozff ae eneit. Ac ny ŷyl buchel tragyŷydaŷl. yny
 lle ymae yn gobeithaŷ yŷelet. Namyn neŷyn
 auyd arnunt. kanys pobyl agkredadŷy ynt yndef-
 nydyaŷ barnnev vfferennaŷl vdunt. Amynhev nys
 madeuhaf vd|dunt ynyz oes oeffoed ony chadŷant
 vygozchymynnev .i. Pŷybynnac agattŷo dyŷ sul

fanteid mi aagozaf vdunt fenestri nefoed. ac aamlahaf pob da vdunt olauur ydôylaô. ac ahôyhaaf eublynnyded yny byt hōnn yma trôy yechyt. alla-ôenyd dayaraôl. ac nybyd trabludyeu goualus yny ôerin. Ami avydaf gannoithôyôz vdunt. ac ôynt || avydant laôuaeth ymynhev. Agôybydôch ymae mi yfyd yaôn arglôyd. ac nat oes arglôyd namyn mi. kanys mi adileaf pob dâôc agofueileint yôzthyôch. Onybyd offeiraf ny thîaetho yz [159] eboftol honn ym pobyl i ae myôn tref ae myôn eglôys ae myôn dinas vymar adîsgyn arnaô tragy-ôydaôl. Tîaethent yz bopyl val ycretont yn dyô sul arbennic. ac ygallont haeddu trugared nefaôl. kanys duô ehun aanvones yz yscriuennedic rybud hōnnô yzpechaduryeit hyt ar allaôz eglôys peder aphaôl ynrufein. oe rybudyao am weith sulyeu ac ôyleu. . .

RYBUD GABRIEL AT VEIR

Rybud gabriel angel at veir yôhōnn pann dîsgyn-
naôd ieffu grîft ynybîuhi.

Ef annvonet Gabriel angel ygann duô ydinas
o alilea yz hōnn aoes yenô nazared at wîzy.
bîaôit yôz yz hōnn aoed yenô Ioseph olôyth dauid.
Sef yôhynny otylôyth dauid. ac enô yvozôyn oed
veir. amynet ymyôn aozuc yz angel attei. ady-
ôedut. henpych gôell gyfulaōnn ozat ymae yz

arglôyd ygyt athi. benndigedic ðyt ti yny gôaged.
mal ykiglev hi. hitheu agynnhyuaôd yny ymadiaôd
ef. Ac avedylyaôd pyryô annerch oed honno.
Arangel adyôat vâthi. nac ofuynnha di veir. ti
ageueift rat ygann duô. Allyma ydaruolly ti yth
vâu vab. Ath aelôy yenô ieffu yâhônny auyd maôz ||
Amab ygozuchaf ygelôir. Ac ef aryd idaô arglôyd
duô eistedua dauid ydat. Ac aôledycha yn ty iago
tragyôydaôl. Ac nybyd diôed. ary teyânnas ef.
Adyôedut aozuc meir vâth yâ angel. Pyvod ybyd
hynny. kannychytffynnyaf achyt gôz. Ar angel
adyôat yn atdeb idi. yâ yspâyt glan odyarnatiadaô
ynot. Agrym ygozuchaf auyd gyfcaôt ac amdiffyn
yti rac pob pechaôt. Ar sant aenir ohonat ti aelôir
mab duô. Allyma elizabeth dy gares ti. hi aar-
uolles mab ynyheneint. Ahônny yô ychôet mis yâhonn
aelôir anvab. kannys pob ryô beth oz aallo bot yn
eir gôir adichaôn duô. adyôedut aozuc meir vâth yâ
angel. llyma laôuoazôyn yâ arglôyd. bit ymi herôyd
dyeir di. amen. [160]

EUEGYL IEUAN EBOSTOL

llyma euegyl Ieuan eboft.

llyma¹ synnôyz euegyl Ieuan eboftol herôyd
ydy|yll ar synhôyz arodes duô yrneb aetroes oladin
ygkymraec. agôybydet baôp oc ae darlleo pann

¹ Read *Llyma*; the rubricator neglected to draw the capital initial, for which space had been left at the beginning of the line.

yŷgeirev yŷ euegyl ynt yrei ymae yllinyev ydanunt.
 Ar geireu ereill heb linnyev. Geireu yneb ae troes
 ygkymraec yfynnhŷyŷaŷ ac yamlyccav yŷ euegyl.
Inprincipio erat uerbum. Yny dechŷeu yŷ oed
 geir. Sef oed hynny yny tat duŷ ydoed mab.
 kannys geir duŷ oed yvab. Ar geir aoed gyt aduŷ.
 Ac vŷth hynny ydylyŷn ni ŷybot nat vn || perŷonn
 ytat ar mab. Aduŷ oed ygeir. Cannys ygeir
 yfyd vab. ar mab yfyd duŷ. Ahŷnnŷ oed yny
dechŷeu ygyt aduŷ. Cannys gogyuoet yŷ ymab ar
 tat. Athŷŷy ygeir hŷnnŷ ygŷnnaethpŷyt pob peth.
 . Ahebdaŷ ef nyŷnnaethpŷyt dim. Canny bu ŷnneuth-
 uryat amgen arybyt eithyŷ dyŷedut oduŷ pann dyŷat
 yeir. ac yny eir. Sef yŷ hynny. pann anet yvab.
 Bit bop peth ynyŷ amŷer hŷnn aŷ amŷer. Ac val
 ydyŷat ac ygoŷchymynnaŷd velle ybu. ac nybyd
 dim onnyt adyŷat ef aryeir ybydei. Ac eiŷŷoes ny
 dyŷat duŷ ac nys goŷchymynnaŷd vot pechaŷt. ac
 achaŷs hynny arŷyd yŷ nat dim pechaŷt. eithyŷ
 camŷed ac eiŷŷeu kyfuyaŷnnder. ar hynn aŷnaeth-
 pŷyt yndaŷ ef. byŷyt oed. Sef yŷ hynny kyffelyb-
 ŷŷyd adechŷeu pob peth megys ymae yn duŷ
 byŷyt yŷ. Cannys pob peth oc yfyd ynduŷ byŷyt
 yŷ. aduŷ yŷ. Ar byŷyt hŷnnŷ yfyd leuŷer yŷ
dynyon. ac nyt lleuuer yŷ annyueileit heb dyall
 heb fynnhŷyŷev gantunt. Namyn lleuŷer yŷpŷydaŷl
 yŷ. aaoleuhaa eneideu dynyon. Ar lleuuer ale-
ŷycha ymplith ypechaduryeit. Cannys pechaŷt
 yfyd tyŷyllŷch. Arpechaduryeit tyŷyll y|ynt
 ahynny achos ypechaŷt. Ar tyŷyllŷch nys amgyff-

[161]redaþd ef. Sef yó hynny. pechaduryeit (nys) ||
 nys erbynnaffant ef ac nys adnabuant ef. megys
 deillonn yn eifteid ygoleuat yz heul heb ygþelet.
 Ac achos dyuot ygoleuat hónnó ygknaót dyn.
 aphæffþylyað megys heul myón þybæn. neu oleuat
 myón llugoæn. vath hynny. ydannuonet dyn ygann
 duó æe enó Ieuan. Ieuan oed hónnó vedyddó
 aanet yn erbyn anyan odev hendyn. Ac aozucþýt
 ynsant ymrv yvam. Hónnó anvonet yn righill
 ovlaen mab duó yrybudyað paþb. Ac yvenegi ydoey.
 Nyt "oleuat "oed¹ ef. namyn ef aannvonet yntyft
 yrodi tyftolyaeth oð goleuat megys ycrettei baþp
 ydúydaþ ef. Sef yó tróy ytyftolyaeth ef. Yd oed
 ef hagen wir oleuat aoleuhaa pob dyn oð byt.
 Cannys oe bleit ef ydeuth yoleuhav pob dyn oð
 byt. Ac eiþoes llaþer agayant yllygeit yn erbyn
 ygoleuat hónnó. Ac ny vynhant yþelet. Yny byt
 yd oed lleuuer. Sef yó hynny mab duó. Athúydaþ
 ef ygónaethþóyt ybyt. tróy vab duó. Ac eiþoes nyt
 adnabu ybyt ef. Sef yó hynny nyt adnabv dynyon
 bydaþl aoedynt pechaduryeit ybyt. Oebziaþt
 ydeuth. Sef oed hynny yólat yzißrael oed megys
 gólat b^aót idaþ. Athæftat þahanredaþl yna. Cany
 chædei neb ynduó yna onnyt þynt. Aæ eidaþ nys
 aruollaffant. Ac nys kymeraffant megys yn duó
 aehaiglóyd. Þóybynnac hagen æe kymerth ef.
 Ef aro||des vdunt allu amedyant oebot ynnveibon
 yduó. Ac ny dicaþn neb dóyn yannaþ yvæint
 onnys mýn ehun. Nyt yrei anner owaedeu ogyt

¹ Read *Nyt oed oleuat*; cf. p. 63 above, footnote 1.

gŵz agŵzeic. Sef yŵ hynny yrei nyanner obechodeu
 nac ōeŵyll^{us} yknaŵt. Namyn yrei aaner oduŵ.
 Cannys yneb aaner oduŵ. Aenir orat yzŵpzyt glan.
 Arei a aner ōbeithzet gŵz agŵzeic aennyn ōbeithzet
 knaŵdaŵl. Achynn yvot ynvab yduŵ reit yw idaŵ
 ydadeni trŵy dŵfyz ybedyd. Arat yz yŵpzyt glan.
 Ar geir aŵnaethpŵyt yngnaŵt. Sef yŵ hynny duŵ
 aŵnaethpŵyt yn dyn. ac apzefŵylaŵd ynom ni. Sef
 yŵ hynny yn plith ni. A ni aŵelfam yogonnyant
 ef. Yz honn ny allei neb [162] ygŵelet onny bei
 ōiscaŵ ohonaŵ ef gnaŵt dyn. Ae ogonnyant ef
 megys gogonyant vn mab duŵ aanet oduŵ kyfulaŵn
 orat. agŵironed. Canys ydynolyaeth ef ae eneit
 arod|det yz holl radeu. ar holl ōyboteu yzhŵnn
 nyrodet yneb eithyz idaŵ ehun ahynny yn hollaŵl. .

Y DRINDAWT YN VN DUW

Dangos pyŵed ydyellir ytat armab. aryŵpzyt
 glan vn duŵ. K Ynn bo perffeithach duŵ nochze-
 dur ōzbyt. ahynny offyzd heb rif arnunt. Eiffo|
 ny allŵn ni na deall yperffeithzŵyd ef nae dyŵet|dut
 aryn tafaŵt onnyt trŵy kyffelybzŵyd ypetheu aŵelŵn
 ac adeallŵn nny creaduryeit. ac ynennŵedic yndyn
 aŵnnaethpŵyt ar delŵ duŵ. || Yny eneit dyn ymae
 cof. adeall. neu vedŵl. ac eŵyllus. Achynn bŵynt
 ōy ynvn eneit. Amgen beth yŵ pob vn ohonunt
 ae gylid. Aphob vn ohonunt ōy yfyd nny gilyd.

kannys cof yfyd gof ganntaó pob vn o² t^{ri}. Ar medól adyall pob vno² t^{ri}. Ar eóyllus avyn ac agar pob vn o² t^{ri}. O² cof ðeithonn ygenir medól. Ar medól hónnó geir yó affuruir. Ac alunir yngkallonn dyn. Achyt ahynny o² cof ar medól ydaó y² eóyllus. velle vn duó holl gyfuoethaó oachos yvot yn ysp²yt dyall^{us} dyled^{us} ymae t^{ri} pheth val kyffelyb y² t^{ri} v²y. eithy² eu bot yn perffeithach. Ac yn diueiach. Sef ynt yt^{ri} pheth hynny. ytat. ar mab. ar ysp²yt glan. Ytat yfyd megys cof. kannys val ymae ycof yndech²eu y² medól. Ar eóyllus. Ac | cof ydaó yna ymedól nev eir. Ac ohonunt ðyntev ydaó eóyllus megys ysp²yt. Ac velle ytat duó yfyd dech²eu y²mab. kanys o² tat yganet mab duó megys ygenir geir o² kof. Ac v²th hynny. mab duó geir ytat yó. Ageir ygelo²ir. Ac o² tat armab ydeuth caryat. Ac vnnoly[163]aeth róng ytat ar mab. Ahónnó y² ysp²yt glan. Ar t^{ri} hynny yfyd og²ymeint agogy²tal. Ac vn voned. Ac vn dyall ac vn allu. kannys yt^{ri} hynny yfyd vn duó dióahan. Ar t^{ri} yfyd ogyuoet. Aphob vn ohonunt ðy yfyd yny gilyd. kannybu ytat eiroet heb vab idaó. Ac nybu heb dyóedut geir || Ac eiffoes nydyóat namyn vngeir. Ac nybu ytat. Ar mab eiroet heb garyat ac vnnolyaeth yrygtunt Ahónnó yó y² ysp²yt glan. velle ydaó o² heul palad² y² heul. Ac o² heul ar palad² ydaó gó²es. Ac tri hynny gogyuoet ynt eithy² nat ynt vn anyan dióahan val yteir p^{er}fon. velle heuyt ydaó nant o² ffynnyaó²n. Ac o² ffynnaó²n ar nant ydaó llynn. Ac y² hynny vn dófy² yó² t^{ri}

diŵahan eithy nat ynt o(gy)gyfuoet.¹ kannys kynt ybyd ydŵfy yny ffynnyaŵn. ac yny nant. noc yd a ynllynn. vŵthhynny nyt oes dim yny holl pechaduryeit kyffelyb nathebic ogŵbyl yz vn duŵ ar teir p^{er}fonn. ac eiſſoes pŵybynnac adyallo yn amlŵc yz hynn adyŵetpŵyt am eneit dyn ac amycreaduryeit ereill. haŵs yŵ idaŵ ŵelet. achædu py ŵed ymae ytat ar mab. ar yſpŵyt glan ynteir p^{er}fonn doſp^{ar}. thedic. ac yn vn duŵ. || [164]

HYSTORIA GWLAT IEUAN VENDIGEIT

Llyma dechzeu yſtozya gŵlat Ieuan vendigeit

Llyma lyuyz aanuones bzenhin yz yndia yamherawdyz constantinobyl. ynyz hŵnn ydyellir llaŵer oamryuaelon betheu odidaŵc ac yndaŵ ymae petheu neŵyd. apetheu nychlyŵyſpŵyt yn llyureu ereill eiroet ac nycheffir. allyma grym yllyuyz hŵnnŵ. . . .

Ieuan offeirat ogyuoeth anerth duŵ yn arglŵyd ni ieffu grift. bzenhin ydayzaŵl vzenhined ac arglŵyd yz arglŵydi. yz gŵz yffyd yn lle duŵ nyt amgen ylyŵaŵdyz rufein. yfyd yn anuon ānerch. allyŵenyd orat pŵydeſt. athŵyhynny gann yſgynn timer ar betheu auont vch. Ef avenegit vŵth yn maŵzŵzdaeth ni ycarut ti ynarderchogrŵyd ni ar amled yn

¹ The letters in brackets are faint ; read *ogyfuoet*.

goruchelder ni. ani a adnabuan dŷy yn negeŷas ni ymynnut ti auon yn ni petheu bŷyŷs arei digryf. Ac val yd ŷyf dyn i. da yŷ gennyf hynny. Ac oŷ petheu einym nynhev gann yn negeŷas ni nyheu aanuonŷn petheu ereill ytitheu. Ac ni auynnŷn. ac adamunŷn ŷybot aoes gennyt ti ffyd yaŷn ygyt ani. ac agreddy yn hollaŷl yn harglŷyd ni ieffu g^{af}. Pann adnappo yrei einym ni yn bot ni yn dynyon. ytebic dy roegŷyŷ ditheu dyuot ti ynduŷ. eiŷŷoes kŷn adŷaenam || ni dyvot ti ynvarŷaŷl. Adareŷtŷng ohonat ti ydynaŷl lygredigaeth. oŷit arnnat ti eiŷŷeu dim obetheu aberthynont ar lyŷenyd. hyŷbyŷŷa di dŷy dy negeŷas ti. Ac ogyuedic rybucheidŷydy yn haelder ni. ti ae keffy. kymer di yŷ anrec honn ym henŷ i. Ac aruera di ohonei. Amynhev yn llaŷen aaruerŷn oth anregyon titheu. hyt pann vo velle ydymgadarnnhaon yn nerthoed ni ŷers dŷag-ŷers. Ac yn arŷydon it arhŷny medylyŷa di ac edŷych oŷ mynny dyvot at ygenedyl yd henym ni ohonei. ni athoŷŷodŷn [165] ary petheu mŷyhaŷ yn ynllys ni. Ac velle di aelly aaruerv on amled ni. Ac oŷ petheu amhyl yfyd yn ynplith ni. Ac omynny ymhoelut dŷacheuen. ti aymhoely yn gyfuoethaŷc. Coffa hagen ypetheu neŷydhaf. Sef yŷ yreihynny. dy diŷed. Ac nyphechy yn tragyŷyd. Oŷ mynny hagen adnabot yn maŷŷŷŷdayaeth ni. Ac arderch-ogrŷyd yn goruchelder ni. Ac ympa dired yŷ arglŷydocka yn gallv ni. dyall ti. Aheb pedŷuŷter cret ti vymot i yn ieuan offeirat. arglŷyd yŷ arglŷydi. yn raculaennv holl vŷenhined ydayar onerth agallu

ynholre oludoed ozy yffyd ydan ynef. Deudec
 brenhin athugeint yfyd yn trethaol ynni. minheu
 a||rodeis ouunet vy mot yn grifstau. Aphylebynnac
 ybont ychenogyon c^{rist}. gozchygnerth yn rybuch-
 eidloyd ni yó. yhamdiffynn. Ae kynnal on cardodeu
 ni. Godunet heuyt yó gennym ni gofóy bed yn
 hargloyd ni ygyt a llu maó. megys ygóedha y
 ogonnyant yn maóloydayaeth ni dareftóg ac vfydhav
 gelynnynon croc c^{rist}. Adyachauel yenó benndigeit
 ef. Ynyteir yndia yz argloydocaa yn maóloydaaeth
 ni. ac ykerd|da yntir ni o: yndia eithaf ynyz honn
 ymae co:ff thomas eboftol yn gozffóys. Athloy
 ydiffieith yd ymystynn hyt ygozlleóin yz heul. ac
 yz ymhóel ar óyz yvabylon diffieith gy: llaó tóz
 babilon. Deudec brenhindref athugeint aóaffan-
 aetha yn gaeth yni. ac odit o: rei hýny yfyd yn
 griftonogyon. Aphob "ohonunt vn"¹ yfyd ae bren-
 hin tróydí ehunan. arei hynny oll yffyd trethóyz
 yni. Yn yntir ni ygenir anifeileit aelóir eliffeit.
 adomedarij. achameleit. ac ypotamy. Acho-
 codzilli. ametagalinarij. Cametenirij. tónfirete.
 panthere. onagri. lleóot góynyon. achochyon.
 Eirth góynnyon. amóyeilch góynyon. keiloge-
 redyn mudyon. Griffones. Tygres. lamie. Iene.
 boues. agrestes. sagitarij. dynyon góy|yllt.
 dynyon achyznn arnunt. Choziuti. Co:reit || Sa-
 tiri. agózaged. o: vn ryó genedyl ahonno. Pig-
 mei. cenofali. kéózi adeugein kufyt yny huchet.
 dynyon vnllýgeidaóc. aciclopes. ar ederyn aelóir

¹ Read *vn ohonunt*; see pp. 63, 79 above.

[166] ffenix. ahayach hollre genedyl anifeileit oꝛ yfyd ydan ynef. Amylhed yfyd yn yntir ni olaeth amel. Yghyfeir arall yn yntir ni nyt argyðeda neb ryð wenðyn. ny chꝛogleiffa llyffan. ny chði-bana seirff ymyðn llyffeu nyaallant anyueileit gðen-nðynic pꝛeffðylað yno. na gðneuthur argyðed yneb. Ymplith yryð genedyl aelðir ypagannyeit dꝛðy neb vn vꝛenhindꝛef yni. ykerda auon aelðir idon. ar auon honno ðedy del oparadðys agerdha yn aflev dꝛðy yvꝛenhinaeth honno oll o amryfyal gerdedeu. ac yno ykeffir mein anyanaðl. allyma eu henðeu hðy. Smaragdi. Saphir. Carbunculi. topazion. Crisoliti. Onichini. berilli. ametifti. Sardine. allaðer ovein gðerthuaðꝛ ereill. Yno ygenir yllyffe-ðyn aelðir affidos. pðybynnac aarðedho gðꝛeid yllyffeðyn hðnnð gantað. ef affy yꝛ yspꝛydoed dꝛðc yvꝛthað. ac agymell arnað dyðedut pðy vo. aphyðyenð. ac ðꝛth hynny ny leueis yꝛ yspꝛydoed dꝛðc yny lle hðnnð llygru neb. Ymbꝛenhinyaeth arall yni ytyf yꝛ holre pybyꝛ. ac ykynullir. ac ykyfne-ðidir ðynt yꝛ gðenith. a||chꝛðynn. abꝛethyn a ymboꝛth dynyon. ar tired hynny tired coedaðc ynt megys helygos deð. ac yn llaðn oll oseirff. aphan aeduet ypybyꝛ ydoant ypobloed oll oꝛ bꝛenhinaethev neffaf. ac ydygant gantunt vs amynðs agðꝛyfc sych ar yꝛ enynnant ycoet gylch ogyrch. aphan vo diruaðꝛ ðynt yn chðythu ydo-dant tan ovyðn ac ovaes yꝛ coet hyt na allo vn oꝛ seirff vynet ymaes. ac velle ymyðn ytan ðedyꝛ ennðner yn gadarnn ybyd marð yseirff oll. onyt

yrei agaffo ygogofeu. agŵedy ydarffo ytan oll. ydeuant paŵb agŵi agŵeic abychan amaŵi. aphyŵch yny dŵylaŵ. ac ydoāt yŵ coet. ac ybyŵryant yseirff oll ymaes oŵ coet. ac ygŵnant gruceu vchel ohonunt hyt yŵ aŵyŵ. agŵedy darffo vdunt yŵgytŵaŵ ymynŵs hŵnnŵ yŵychir ygraŵn agynnuller oblith ybŵiŵyd hynny. ac yberŵir ypybyŵ. ba ffuryf hagen yberŵir. ny edir ydyn gŵlat arall yŵybot. ar coet hŵnnŵ yŵyd offodedic ydan vynyd olimpy. ac odyŵo ymae [167] ffynnyaŵn ardechaŵc yn dyuot. aphob ryŵ vlas yŵyd arydŵfyŵ hŵnnŵ. afymut yvlas aŵna ympob aŵi oŵ dyd ar nos. ac odyŵo y kerda nyt pellach noc ymdeith t^{ri}dieu yvŵth paradŵys yŵ honn ygyŵrŵyt adaf || ohonei allann. Pŵybynnac ayfo odŵfyŵ yffŵynaŵn honno teir gŵeith arygythlŵng. nydaŵ kleuyt idaŵ allann oŵ dyd hŵnnŵ. ac yn dŵagyŵyd ybyd yn oedŵan degmlŵyd arhugeint. Yno heuyt ymae mein aelŵir midioŵi. arei hynny yn vynyŵych adŵc eryrot parth ac attam ni. athŵŵy yrei hynny yd atuyŵockaant hŵy. ac y caffant ylleufer gŵedy as collont. Pŵybynnac aarŵedho ymaen hŵnnŵ arylaŵ. ny diffyccya lleufer vyth idaŵ. ac oŵ mynn ymgelu. ef aŵna nas gŵelho neb. Fo cas aŵna yvŵth baŵp. ac annoc kyfundeb. agŵiŵthlad kyghoŵuynt. llyna heuyt beth ryued yŵyd yn gŵlat ni ygyt aphetheu ereill. . moŵ tyŵaŵt yŵyd yno ar gro yn kerdet heb dŵfyŵ. ac ef aleinŵ yn tonnev megys moŵ arall. ac ny oŵffŵys vyth. ny ellir vynet arnnaŵ ar veis. nac o vn ŵed arall. na phyryŵ tir yŵyd oŵ paŵth dŵaŵ idaŵ. ny ellir ovn ffoŵd yŵybot.

ef ageffir hagen yparth attam ni amryuael genydyl obyscaŵt kyfelyffet. Achyſtal ac na ŵelas dyn eiroet eu kyſtal. Ymae heuyt arymdeith t^{ri} diŵarnnaŵt o² mo² hōnnŵ. ryŵ vynyded ydaŵ auon ohonunt ovein. A hynny yn redec megys dŵfy². Ath²ŵy yn tir ni yret hyt ymo² tyŵaŵt. Ac gŵedy el y² auon yny mo² ydifulanna || ymein hyt na ŵelher vyth ohynny allan. T²i diŵarnnaŵt yny² ŵythnos ykerdant ac yllith²ant ymein rei maŵ² arei bychein ac ydygant gantūt rei ŵyd hyt ymo² tyŵaŵt. Ath²ŵao yn kerdet nyeill neb vynet d²ŵofti. ypedŵar diŵarnnaŵt ereill ykeffir ffo²d. llyma ryuedaŵt arall yfyd yno gy² llaŵ ydiffeith yn emyl ymynyned ny p²reſſŵyla neb yno. ymae auon ydan ydayar. Ac nycheiff neb ffo²d idi onyt damŵein. ef aegy² ydayar ŵeitheu aphŵybynnac yna auo yn kerdet heibaŵ. ef ageif ffo²d y² auon. Ac ar ffrŵſt ymae reit idaŵ kerdet. rac attoeth cayv ydaear arnnaŵ. Aphabethbynnac o² tyŵaŵt adycco gantaŵ. mein gŵer[168]thuaŵ² vydant. Agēmev. Ar auon honno agerdha hyt ymyŵn auon arall yfyd voe no hi. Ac yn hōno nyt oes dim o² gro nar tyŵaŵt namyn mein gŵerthuaŵ². Ar auon honno yd a dynyon yŵlat honno idi ac ytynnant ac ygantunt ydygant ody²no amyled ovein gŵerthuaŵ². Agēmev. Ac nylyuaffant ŵy ŵerthu yrei hynny hyt pann ymynaccont yn gyntaf yn arderchogrŵyd ni. Ac o² mynnŵn ni eu hŵy ymplith ynheurgraŵn ni. ni ae kymerŵn ac arodŵn vdunt hanner eugŵerth. Os mynnŵn ynhev. ryd yŵ vdunt ŵy ygŵerthu yny lle

ymynnont. Ef avegir meibon || yny 6lat honno
 v1th geiffa6 ymein megys ygallon vot ynvy6 dan
 yd6fy1 tri mis neu ped6ar. Ypa1th d1a6 y1 auon
 veina6c honno. ymae dec ll6yth o1 ide6on. kyt
 tebyccont 6y eu bot yn v1enhined. eiffoes keith
 yni ynt 6y. Ath1eth6y1 yn arderchogr6yd ni.
 Ymy6n b1enhinaeth arall yni. gy1 lla6 ylle ybyd
 y1ynys ymae p1yfet ael6ir ynyn ieith ni salamand1e.
 ar p1yfet hynny ny allan vot yn vy6 namyn ymy6n
 tan. ach16yn auyd yn ev kylch megys cr6yn
 yp1yfet a6na yfydan. anyd|du yrei hynny y6 g6eith
 argl6ydeffeu yn llys ni. Ac oh6nn6 yg6neir pob
 ry6 aruer yn yn arderchogr6yd ni. ar dillat hynny
 ny ellir eu golchi namyn ymy6n tan ma61 kada1nn.
 Yneur ac aryant amein g6erthua61. ad1omedar-
 yeit. achameleit ymae amylder yn eglurder ni.
 ny byd ychenna6c neb yn yn plith ni. Dyn got
 nycheffir yno. pa6b odynyon g6lat arall. nyt
 amgen. g6eisteion. Aphererinyon aeruyll yn yna6-
 fter ni. lleidy1. nath1eiff61. nac agha61 ny cheffir
 yn yn plith ni. nyt oes neb ry6 gyngho1uynt yn yn
 plith ni. amylded opob ry6 oludoed yfyd yn
 dynyon ni. nyt amyl meirch yn plith ni. ameirch
 diel6 vydant. nythebyg6n ni neb arydayar kyffelyb
 am o oludoed. Ban elom ni aryfel yn lluyd yn
 erbyn yn gelynnynon teir croc ardec ma61 arder-
 cha6c g6edy g6nneuthur o eur ac aryant amein
 g6erthua61 yndunt. vn ympob [169] kerbyt yn lle
 ar6ydon rac yn b1onn ni abar6n eu har6ein. Ac yn
 ol pob vn ohonunt. deudec mil owy1 arua6c. Achann

mil obedyt oŷy2 ymlad. heb auo v1th ypynn vil. ac ygkylch dŷyn bŷyt adiaŷt. Pann gerdom nyheu hagen ar ynهد|dŷch rac b1onn yn maŷ-ŷ1daeath ni. y raculaenha croc b1enn heb yŷgŷthyr ynybyt arnei nac oeur nac oaryant. hyt pann "cof del"¹ yni yn p1eŷŷyl. diodeifeint yn arglŷyd ni ieffu grift. Alles|ty2 yn llaŷn ob1id hyt pann adnapom ni mynet ynknaŷt ni ynyb1iaŷt voned. Sef yŷ hynny yn b1id. Alleŷter arall yn llaŷn oeur adygir rac yn b1onn. hyt pann dyallo paŷb yn bot ni yn arglŷyd y2 arglŷydi. Obop ryŷ oludoed o2 yfyd yny byt yd amylha ac yraculaenna yn maŷŷ1daeath ni. Nydyŷeit neb gelŷyd yn yn plith ni. ac ny eill neb ydyŷedut. Aphŷybynnac adyŷetto kelŷyd danyŷybot idaŷ. ar hyt ybyd marŷ. Sef yŷ hynny. nydodir meŷŷur arnaŷ moe. noc ar dyn marŷ. ac nydelhir adlo ymdanaŷ. Paŷb ohonam ni aerlynn yŷironed. Acharu aŷna paŷb ohonam ni ygilyd. ŷers tragyŷers. Ny ŷledycha neb ryŷ bechaŷt || yno. Pob blŷydyddyn yd aŷn ni ypererindaŷt yrllie ymae co1ff daniel p^rphŷyt. alluoed maŷ ygyt ani. ybabilon diffeith ahynny yn aruaŷc oachaŷs anieileit aelŷir tygrydot. Aryŷ seirff ereill aelŷir deuities. Yn yn gŷlat ni ydellir ryŷ byŷcaŷt ac oŷaet yrei hynny ylliŷir ypo1ffo2 gŷerthuffaf. llaŷer oleoed yfyd yni. kenedyloeth deŷ1haf yny byt. Ahagy2. ni aarglŷydoccaŷn ykenedloed aelŷir amazeit. Ab1agmanyait. Yllys yp1eŷŷyla yn ardech-ogrŷd ni yndi. aŷnaethpŷyt ar anfaŷd achyffelyb-

¹ Read *del cof*; see pp. 63, 79, 84 above.

16yd yllys av1ddaffa6d thomas eboftol ywyn-
 doffozus b2enhin yr yndia. 2e yspoydeu. ae ha-
 deiledigaetheu yn holla6l kyffelyb y6 idi. ~ Pyft
 yneuad ae hyftyffyleu. ae phethyneu ahen|nynt
 ory6 b2enn ael6ir cethim. toat yneuad aheny6 ory6
 lyffeu ael6ir hebenus. Sef acha6s y6 hynny hyt na
 aller oneb mod ynybyt yllofci. 2r ky2reu eithaf
 ar penn yneuad honno ymae deu aual o eur. ac
 ympob vn ohonunt ymae [170] maen g6erthua62
 ael6ir ca2bunck. hyt bann oleuhao y2 eur ydyd.
 2r mein ynos. yrannev m6yha2 o2 neuad ahenynt
 o2 mein ael6i2 sardonici yn gymysgedic acera2tes.
 Sef achos y6 yhynny hyt na allo neb yn lled2at
 dyvot ag6en6yn ganta6 ymy6n. petheu ereill
 o2neuad ahe||ny6 o2 llyffeu ael6ir hebenus. yffenest^{ri}
 aoedynt ovein crifal. yby2deu yuuytta arnunt yn
 yn llys ni. rei ohonunt eur ynt. 2c ereill ovein
 g6erthua62 amestic. Yryftyphyleu agynneil yby2deu
 o a2c62nn mo2uil ynt. Rac b2onn yn llys ni ymae
 heol yny2 honn ygnotta2 yn g6ironed ni ed2ych ar
 ymlad6yr yn o2neft. Penn yneuad ae phar6ydyd
 aheny6 oonichino. Sef achos y6hynny hyt pann
 kych6ynno hynny yn ymlad|d6y2 onerth ymein.
 Yn yn neuad honno nyt ennynnyr goleuat ynos
 namyn avacco y2 ireit g6erthua62 ael6ir balsam6m.
 Y2 yftauell ygo2ff6ys yn go2uchelder ni yndi. 2gy-
 6eir6yt o6eith enryfed ahynny o eur. 2phob ry6
 vein g6erthua62 o2byt. ytin^{us}. 2chos rago2 maen
 onichin^{us} yn lle goleuat. ygkylch h6nn6 yg6neir
 g6eith ped2yfual kymeint ac ehunan hyt pann vo

onerth yrei hynny yd ardymherer enôired ymaen
 onix. Ireit gôerthuaôz alyfc ynôastat ynyz yftauell
 honno. Yn gôely ni ahenyô osaffyz o achaôs nerth
 diôeirdeb. Gôzaged teckaf yny byt yfyd yni. Ac
 ny doant attam namyn pedeir gôeith ynyvlôydynn
 oachos etiueddu. ac gôedy hynny yd ymhoel pob
 vn yny lle yn gynn||yachet âberfabe yvzth dauid.
 Vn ðeith yny dyd ybôytteir yn yn llys ni. Ac ef
 avôytta beunyð ar ynbozt ni dec mil arhugeint
 ôdynyon heb ael ac adel owesteion. Arei hynny
 oll agymerant ycoft oc ynllys ni. ac ar ueirch ac
 ar petheu ereill. Yvozt honn ahenyô oz gôerthuaôz
 vaen aelôir yfmaradus. Ahonno ymae deu yftyphyôl
 yny chynnal oametift. nerth ymaen hônno yô ny at
 neb yvedôl trauo yneifted arnnaô. Rac bionn
 amhinogeu yn neuad ni gyz llaô ylle ybyd yz orr-
 nestôyz ymae discôylua diruaôz yhuchet. Ac yðingir
 idi dôy pumb grad [171] arhugein achant. ar
 gradeu hynny. rei ohonunt ahenyô ovein pozfîret.
 gôedy kyfmycu ôôaet seirff ac ireit alabaôstrum.
 ytrayan iffaf yrei hynny ahenyô ovein cristal. aiafpis.
 afardini. arann arall vchaf ahenyô oametift ac
 anbza aiafpis asardonic aphanthera. Ydiscôylua
 honn agynnhelir ovn poft. Ac ar hônno ybyd bas.
 Sef yô hynny ryô ðeith maen aelôir velle. ac
 arybas hônno dôy colofyn sef yô yrei hynnybzeicheu.
 ac ar yrei hynny bas. ac ar honno pedeir colofyn.
 ac elchôyl bas. ac ar honno vn vzeich arbymthec.
 ac velle ykerddir arygôeith yny delher yriuedi
 pedeir colofyn athzugeint. ac odyne ylleiheir rif

ybasseu. || Ar colofneu hyt pann delher ar un. ahynny gan ysgynnv yvynyd megys yd ymlaa6yd gynt ynys|gynnv hyt ar ypedeir ar trugein. ycolofneu hagen ar basseu ovn ry6 genedyl vein g6erthua6 ynt. Ar graddev yz ysgynnir d6ydunt yn gozuchelder. ygolofyn uchaf ymae disc6ylua yn offodedic ory6 geluydyt radla6n hyt na eill neb ynyz hollre tir yfyd daryftyngedic yn ni. g6neuthur dim yn holla6l na th6yll na bzat. nachyfar6ydon yn yn erbyn ni. neu yrei einym ni. na 6elher o2 disg6ylua honno yn aml6c ac euhadnabot p6y vont napheth a6nelhont. ef avyd yn 6astat yn cad6 ydisc6ylua honno teir mil o6y2 arua6c dyd anos rac odam6ein gallu ythozri nev yb6z6 yz lla6z. Pob mis yny vl6ydyn ef auyd seith bzenhin yng6assanaethu yni pob vn ohonunt yny vzdas. Ac oty6yffogyon deu adeugeint. Oieirll vn arbymthec adeugeint. Athzychant. yryfedi h6nn6 auyd yn 6astat ar yn bozt ni heb yrei auo goffodedic ynn ymrauaelon 6assanaethu yn yn llys ni. Ar yn bozt ni yb6yttaant beunydyd ar yndeheu deudec arche6cyb ac ar ylla6 asseu vgein e6cyb. Aphedziazch o2 lle ymae bed thomas eboftol. ar g6z yfyd yn lle pab. ||

[141]
ar un-
laaŷy
ycol-
l vein
yduar
lua yn
b yny
r dim
yn yn
ŷylua
heth
ylua
ŷwein
yny
yni
deu
hay-
bot
fan-
ant
laú
ed

BUCHED DEWI
AC YSTORYAEU EREILL

THE
LIFE OF SAINT DAVID

OXFORD: AT THE CLARENDON PRESS

Price 3s. 6d. net

Digitized by Google

021

